

UZASADNIENIE

W dniu 15 czerwca 2015 r. w Dzienniku Urzędowym UE opublikowana została Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2015/849 z dnia 20 maja 2015 r. w sprawie zapobiegania wykorzystywaniu systemu finansowego do prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu, zmieniająca rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 648/2012 i uchylająca dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2005/60/WE oraz dyrektywę Komisji 2006/70/WE (dalej, jako Dyrektywa 2015/849).

Celem przyjętych przepisów jest m.in. dostosowanie europejskich regulacji z zakresu przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu do wymogów wynikających ze znowelizowanych zaleceń Financial Action Task Force (dalej, jako FATF), a także usprawnienie współpracy oraz wymiany informacji pomiędzy jednostkami analityki finansowej państw członkowskich (dalej, jako JAF) jak również wypracowanie spójnej, unijnej polityki wobec państw trzecich, których systemy przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu wykazują znaczące braki.

Projekt nowej ustawy o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu ma na celu dostosowanie polskich przepisów do przepisów Dyrektywy 2015/849 oraz znowelizowanych zaleceń FATF, a także zwiększenie efektywności krajowego systemu przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowania terroryzmu. W tym celu projekt uwzględnia również doświadczenia związane ze stosowaniem przepisów ustawy z dnia 16 listopada 2000 r. o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu (Dz.U. z 2017 r. poz. 1049) (dalej, jako ustawa o p.p.p.f.t.).

W toku pracach nad projektem uwzględniono również zalecenia kierowane, pod adresem krajowego systemu przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowania terroryzmu przez Komitet Ekspertów ds. Oceny Środków Zapobiegania Praniu Pieniędzy i Finansowaniu Terroryzmu – MONEYVAL, zawarte w raporcie z przeprowadzonej w 2013 r. ewaluacji polskiego systemu przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu.

Ponadto, w związku z faktem przedłożenia w dniu 05 lipca 2016 r. przez Komisję Europejską wniosku w sprawie Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady zmieniającej dyrektywę (UE) 2015/849 w sprawie zapobiegania wykorzystywaniu systemu finansowego do prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu i zmieniającej dyrektywę 2009/101/WE (COM(2016) 450 final), (dalej jako V AMLD) w projekcie ustawy o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz

finansowaniu terroryzmu projektodawca starał się uwzględnić te postanowienia obecnej wersji V AMLD (finalizowany obecnie proces legislacyjny V AMLD znajduje się na etapie negocjacji pomiędzy Radą Europejską a Parlamentem Europejskim w ramach tzw. „trilogów”), które zostały uzgodnione w procesie negocjacji prowadzonych pomiędzy Radą a Parlamentem Europejskim i w stosunku do, których z wysoką dozą prawdopodobieństwa można przyjąć, że zostaną przyjęte w V AMLD. W ocenie projektodawcy tego rodzaju uwzględnienie jest wskazane ze względu, na projektowany krótki termin implementacji zmian wprowadzanych przez V AMLD do Dyrektywy 2015/849.

W art. 1 ogólnie scharakteryzowano zakres przedmiotowy projektu ustawy.

W art. 2 ust. 1 określono katalog instytucji obowiązanych. Zakres podmiotowy art. 2 ust. 1 uwzględnia regulację art. 2 ust. 1 Dyrektywy 2015/849, w którym wskazano kategorie podmiotów zobowiązanych do stosowania przepisów o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu. Katalog instytucji obowiązanych przedstawiony w projekcie w znaczącym stopniu pokrywa się z katalogiem instytucji obowiązanych określonym w obecnie obowiązujących przepisach. Podstawowe zmiany w odniesieniu do przepisów ustawy o p.p.p.f.t. to nadanie statusu instytucji obowiązanej:

- 1) przedsiębiorcom w rozumieniu ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej, niebędący innymi instytucjami obowiązany, świadczący usługi polegające na:
 - a) tworzeniu osób prawnych lub jednostek organizacyjnych nieposiadających osobowości prawnej, w tym spółek,
 - b) pełnieniu funkcji lub umożliwianiu innej osobie pełnienia funkcji, członka zarządu spółki lub podobnej funkcji w stosunku do innych osób prawnych lub jednostek organizacyjnych nieposiadających osobowości prawnej,
 - c) zapewnianiu siedziby, adresu prowadzenia działalności lub adresu korespondencyjnego, i innych pokrewnych usług dla osób prawnych lub jednostek organizacyjnych nieposiadających osobowości prawnej, w tym spółek,
 - d) działaniu lub umożliwieniu innej osobie działania, jako powiernik trustu, który powstał w drodze czynności prawnej, lub podobnego porozumienia prawnego,
 - e) działaniu lub umożliwieniu innej osobie działania, jako osoba wykonująca prawa z akcji lub udziałów na rzecz podmiotu, innego niż spółka notowana na rynku regulowanym podlegającej wymogom dotyczącym ujawniania informacji zgodnie

- z prawem Unii Europejskiej lub podlegająca równoważnym standardom międzynarodowym – art. 2 ust. 1 pkt 16;
- 2) podmiotom prowadzącym działalność gospodarczą polegającą na świadczeniu usług w zakresie:
 - a) wymiany pomiędzy walutami wirtualnymi i środkami płatniczymi,
 - b) wymiany pomiędzy walutami wirtualnymi,
 - c) pośrednictwa w wymianie, o której mowa w lit. a lub b, lub
 - d) prowadzenia rachunków, o których mowa w ust. 2 pkt 17 lit. e – art. 2 ust. 1 pkt 12;
 - 3) przedsiębiorcom w rozumieniu ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej prowadzącym działalność polegającą na udostępnianiu skrytek sejfowych – art. 2 ust. 1 pkt 24;
 - 4) instytucjom pożyczkowym w rozumieniu ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim (Dz. U. z 2016 r. poz. 1528) – art. 2 ust. 1 pkt 25.

Objęcie statusem instytucji obowiązanej przedsiębiorców świadczących usługi na rzecz spółek i trustów (art. 2 ust. 1 pkt 16) wynika z art. 3 ust. 1 lit c w zw. z art. 2 pkt 7 Dyrektywy 2015/849. Natomiast, ujęcie w katalogu instytucji obowiązanych podmiotów świadczących usługi w zakresie wymiany pomiędzy walutami wirtualnymi a prawnymi środkami płatniczymi (art. 2 ust. 1 pkt 12) znajduje swoje źródło w V AMLD. Zgodnie z zapisami V AMLD, państwa członkowskie Unii Europejskiej będą miały obowiązek nałożenia na podmioty świadczące usługi w zakresie wymiany pomiędzy walutami wirtualnymi a prawnymi środkami płatniczymi oraz prowadzące na rzecz swoich klientów portfeli walut wirtualnych obowiązków z zakresu przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu. W związku z faktem, że procedura legislacyjna projektu V AMLD jest bliska finalizacji oraz ze względu na dotychczasowe doświadczenia Generalnego Inspektora związane z analizą transakcji podejrzanych, doświadczenia zagranicznych jednostek analityki finansowej dotyczące wykorzystywania walut wirtualnych do prania pieniędzy, a także wytyczne FATF określone w „Guidance for a risk-based approach – Virtual Currencies” z czerwca 2015 r. zdecydowano wprowadzić nową kategorię instytucji obowiązanych, która została określona w art. 2 ust. 1 pkt 12. Nadanie statusu instytucji obowiązanej przedsiębiorcom w rozumieniu ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej prowadzącym działalność polegającą na udostępnianiu skrytek sejfowych (art. 2 ust. 1 pkt 24) wynika z przyjętej na potrzeby Dyrektywy 2015/849 definicji instytucji finansowej. Zgodnie z art. 3 pkt 2 lit a Dyrektywy 2015/849 instytucja finansowa to przedsiębiorstwo inne niż instytucja kredytowa, które prowadzi co

najmniej jeden z rodzajów działalności wymienionych w pkt 2-12 oraz w pkt 14 i 15 załącznika I do dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/36/UE z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie warunków dopuszczenia instytucji kredytowych do działalności oraz nadzoru ostrożnościowego nad instytucjami kredytowymi i firmami inwestycyjnymi, zmieniającej dyrektywę 2002/87/WE i uchylająca dyrektywy 2006/48/WE oraz 2006/49/WE (Dz.U. L 176 z 27.6.2013, s. 338). W pkt 14 załącznika I wskazano działalność obejmującą: „przechowywanie w sejfach”. Zalecenie objęcia obowiązkami instytucji obowiązanych instytucji pożyczkowych w rozumieniu ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim (art. 2 ust. 1 pkt 25) wynikało z analiz przeprowadzonych po głośnej medialnie sprawie upadku jednego z podmiotów działających na rynku finansowym.

Ponadto, doprecyzowano zakres w jakim obowiązki instytucji obowiązanych spoczywają na stowarzyszeniach posiadających osobowość prawną oraz fundacjach (art. 2 ust. 1 pkt 21 i 22) wskazując, że dotyczy on wyłącznie przypadków przyjęcia lub dokonania płatności w gotówce o wartości równej lub przekraczającej równowartość 10 000 euro. Próg 10 000 euro został skorelowany z progiem 10 000 euro wskazanym w art. 2 ust.1 lit. e Dyrektywy 2015/849 i odpowiadającym mu art. 2 ust. 1 pkt 23 dla płatności gotówkowych dokonywanych lub otrzymywanych przez przedsiębiorców w rozumieniu ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej, w zakresie w jakim przyjmują lub dokonują płatności za towary w gotówce. Status instytucji obowiązanych został nadany fundacjom oraz stowarzyszeniom posiadającym osobowość prawną oraz przyjmującym płatności w gotówce o określonej wartości, na mocy przepisów ustawy z dnia 25 czerwca 2009 r. *o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu wprowadzaniu do obrotu finansowego wartości majątkowych pochodzących z nielegalnych lub nieujawnionych źródeł oraz o przeciwdziałaniu finansowaniu terroryzmu oraz o zmianie niektórych innych ustaw*. Celem uwzględnienia fundacji oraz stowarzyszeń w katalogu instytucji obowiązanych była realizacja wymogów wynikających z zaleceń FATF (obecna rekomendacja FATF nr 8). Zasadność wprowadzonych zmian potwierdzały również zaobserwowane w ramach postępowań analitycznych prowadzonych przez Generalnego Inspektora przypadki wykorzystywania fundacji oraz stowarzyszeń do prób legalizacji środków pochodzących z działalności o charakterze przestępczym, jako podmiotów co do zasady mniej kosztownych w założeniu, korzystających z korzystniejszych zasad opodatkowania i oferujących tańszy dostęp do osobowości prawnej niż klasyczne spółki prawa handlowego.. Dookreślono zakres definicji podmiotów prowadzących działalność w zakresie wymiany walut, wskazując, że definicja ta obejmuje zarówno podmioty prowadzące działalność

kantorową, jak i podmioty świadczące usługi za pośrednictwem platform internetowych w zakresie wymiany walut będących prawnymi środkami płatniczymi, a także zbierania i kojarzenia zleceń zamiany wartości dewizowych od różnych klientów i organizujące/umożliwiające wymianę walut pomiędzy różnymi klientami. Pozbawiono statusu instytucji obowiązyanych przedsiębiorców prowadzących: domy aukcyjne, antykwariaty, działalność w zakresie obrotu metalami lub kamieniami szlachetnymi i półszlachetnymi, sprzedaży komisowej. Uznano, że ryzyko prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu związane z działalnością tego rodzaju podmiotów dotyczy przede wszystkim transakcji gotówkowych, a co za tym idzie w tym zakresie ww. przedsiębiorcy mieścić się będą w kategorii instytucji obowiązyanych wskazanych w art. 2 ust. 1 pkt 23. Z listy instytucji obowiązyanych wykreślono również Narodowy Bank Polski. Na gruncie obecnie obowiązujących przepisów NBP ma specyficzny, dualistyczny status, zarówno instytucji obowiązyanej, jak i jednostki współpracującej. W toku konsultacji przeprowadzonych z przedstawicielami Narodowego Banku Polskiego stwierdzono, że dla prawidłowej realizacji przez NBP zadań związanych z przeciwdziałaniem praniu pieniędzy oraz finansowaniem terroryzmu nie jest konieczne utrzymywanie przez NBP statusu instytucji obowiązyanej.

Ponadto, ograniczono zakres w jakim adwokaci, radcy prawni, prawnicy zagraniczni oraz doradcy podatkowi podlegać będą obowiązkom związanym z przeciwdziałaniem praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu. W art. 2 ust. 1 pkt 14 projektu status instytucji obowiązyanej nadano adwokatom, radcom prawnym, prawnikom zagranicznym oraz doradcom podatkowym. Projekt w porównaniu z przepisami ustawy o p.p.p.f.t., w sposób znaczący ogranicza zakres w jakim na osoby fizyczne wykonujące zawody prawnicze nałożone są obowiązki instytucji obowiązyanych. Nadanie statusu instytucji obowiązyanej osobom fizycznym uprawnionym do wykonywania zawodów prawniczych znajduje swoje źródło w art. 2 ust. 3 lit. b Dyrektywy 2015/849. Zgodnie z motywem 9 preambuły Dyrektywy 2015/849 profesjonaliści świadczący pomoc prawną lub czynności doradztwa podatkowego powinni być objęci przepisami krajowymi wydanymi na podstawie Dyrektywy 2015/849 w przypadku, w którym pomoc prawna lub czynności doradztwa podatkowego wykonywane są w odniesieniu do transakcji związanych z wysokim ryzykiem wykorzystania ich do celów prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu. Transakcje te wyszczególnione zostały w art. 2 ust. 3 lit b pkt i-v Dyrektywy 2015/849. Katalog ten znajduje swoje odbicie w art. 2 ust. 1 pkt 14 lit. a-e. Ponadto, projektodawca kierując się definicją „prawników oraz innych profesjonalistów świadczących pomoc prawną” wypracowaną przez FATF (ang.: „*Lawyers, notaries, other*

independent legal professionals and accountants – this refers to sole practitioners, partners or employed professionals within professional firms. It is not meant to refer to ‘internal’ professionals that are employees of other types of businesses, nor to professionals working for government agencies, who may already be subject to AML/CFT measures”) zdecydował się na nienadawanie statusu instytucji obowiązanej radcom prawnym, prawnikom zagranicznym oraz doradcom podatkowym wykonującym zawód w ramach stosunku pracy w podmiotach innych niż spółki wskazane w ustawie z dnia 6 lipca 1982 r. *o radcach prawnych* oraz w ustawie z dnia 5 lipca 1996 r. *o doradztwie podatkowym*.

Ze względu na specyfikę zawodu notariusza zakres czynności notarialnych determinujących status notariuszy, jako instytucji obowiązanych został, określony odrębnie w art. 2 ust.1 pkt 13. Katalog transakcji dokonywanych w formie aktu notarialnego w zakresie, których notariusze posiadają status instytucji obowiązanych został opracowany w konsultacji z Krajową Radą Notarialną. W porównaniu z przepisami ustawy o p.p.p.f.t, która definiując status notariuszy, jako instytucji obowiązanych posługuje się sformułowaniem „w zakresie czynności notarialnych dotyczących obrotu wartościami majątkowymi” proponowana redakcja przepisu w sposób czytelny określa status notariuszy, jako instytucji obowiązanych.

Art. 2 ust. 2 pkt 15 dostosowuje przepisy projektu do wymogów wynikających z art. 2 ust. 1 pkt 3 Dyrektywy 2015/849 i nadaje status instytucji obowiązanych doradcom podatkowym oraz biegłym rewidentom.

W art. 2 ust. 2 zamieszczono objaśnienia określeń użytych w ustawie. Część z definicji zawartych w słowniczku ustawowym został recypowana z przepisów ustawy o p.p.p.f.t.

Fundamentalne dla projektu pojęcia „prania pieniędzy” (art. 2 ust. 2 pkt 14) oraz „finansowania terroryzmu” (art. 2 ust. 2 pkt 6) zostały zdefiniowane poprzez odwołanie się do czynów karalnych stypizowanych odpowiednio w art. 299 oraz art. 165a ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – *Kodeks karny*. Tym samym, w odniesieniu do prania pieniędzy zrezygnowano z przysparzającej szeregu wątpliwości o charakterze interpretacyjnym definicji legalnej tego pojęcia skonstruowanej wyłącznie na potrzeby przepisów o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu (art. 2 pkt 9 ustawy o p.p.p.f.t.).

Definicja blokady rachunku została w swojej zasadniczej części przyjęta w kształcie wskazanym w art. 2 pkt 2 ustawy o p.p.p.f.t. Na podstawie doświadczeń Generalnego Inspektora oraz instytucji obowiązanych, wynikających z praktyki stosowania mechanizmu blokady rachunku dopuszczono wyraźnie możliwość dokonania blokady rachunku jedynie

w odniesieniu do części wartości majątkowych zgromadzonych na rachunku. Obecnie, ustawa o p.p.p.f.t. taką możliwość przewiduje wyłącznie w odniesieniu do wartości majątkowych znajdujących się na rachunku zbiorczym.

Definicja przeprowadzenia transakcji (art. 2 ust. 2 pkt 15) została zaczerpnięta z przepisów ustawy o p.p.p.f.t. Jej wprowadzenie do ustawy o p.p.p.f.t. oraz utrzymanie w projekcie ma na celu wyeliminowanie rozbieżności interpretacyjnych oraz doprecyzowanie obowiązków nakładanych na instytucje obowiązane.

Aktualnie obowiązująca definicja osoby zajmującej eksponowane stanowisko polityczne (PEP) zawarta jest w art. 2 pkt 1f ustawie o p.p.p.f.t. Dyrektywa 2015/849, w przeciwieństwie do uprzednio obowiązujących przepisów prawa europejskiego nie uzależnia kwalifikacji osoby sprawującej jedną z funkcji lub piastującej jedno ze stanowisk wskazanych w art. 3 pkt 9 Dyrektywy 2015/849, jako osoby zajmującej eksponowane stanowisko polityczne niezależnie od jej miejsca zamieszkania, obywatelstwa, narodowości, państwa lub organizacji międzynarodowej, w której sprawuje funkcje lub piastuje stanowisko, a więc nie dywersyfikuje osób zajmujących eksponowane stanowisko polityczne na PEP krajowych i zagranicznych. Definicja osoby zajmującej eksponowane stanowisko polityczne zawarta w art. 2 ust. 2 pkt 11 zgodnie z zapisem Dyrektywy 2015/849 nie precyzuje pojęć „znaczącego stanowiska” oraz „znaczącej funkcji”, a jedynie zawiera przykładowe wyliczenie stanowisk i funkcji kwalifikowanych, jako PEP oraz wskazanie, że definicja osoby zajmującej eksponowane stanowisko polityczne nie obejmuje urzędników średniego i niższego szczebla. Wyliczenie znaczących stanowisk oraz funkcji wynikające z zapisów Dyrektywy 2015/849 zostało na gruncie projektu doprecyzowane w zakresie stanowisk i funkcji określonych w polskim porządku prawnym, poprzez wskazanie wprost m.in. posłów na Sejm RP, Prezesa Rady Ministrów, Prezesa NBP itd.

Projekt definiuje także członków rodzin osób zajmujących eksponowane stanowiska polityczne (art. 2 ust. 2 pkt 3) oraz osoby znane, jako bliscy współpracownicy osoby zajmującej eksponowane stanowisko polityczne (art. 2 ust. 2 pkt 11). Wydaje się, że w tym pierwszym przypadku, zakres podmiotowy pojęcia jest określony w sposób wyraźny i jako taki nie wymaga wyjaśnień. W odniesieniu do osób znanych, jako bliscy współpracownicy PEP projektodawca nie zdecydował się na podjęcie próby dookreślenia pojęcia „bliskich stosunków związanych z prowadzoną działalnością gospodarczą” uznając, że wyczerpujące wyliczenie relacji pomiędzy osobą zajmującą eksponowane stanowisko polityczne a potencjalnym bliskim współpracownikiem PEP nie jest możliwe, a co za tym idzie podjęcia takiej próby może

skutkować pozostawieniem poza zakresem tej definicji, relacji które obiektywnie należałoby w okolicznościach danego przypadku uznać za bliskie stosunki związane z prowadzoną działalnością gospodarczą.

Jak wynika z raportu przygotowanego na zlecenie Komisji Europejskiej przed przystąpieniem do prac nad Dyrektywą 2015/849 instytucja beneficjenta rzeczywistego oraz związane z nią obowiązki instytucji zobowiązanych do stosowania przepisów o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowania terroryzmu jest powszechnie identyfikowana w państwach członkowskich UE jako jedno z najbardziej skomplikowanych i dyskusyjnych zagadnień związanych ze stosowaniem przepisów o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu. Za jedną z przyczyn takiej sytuacji należy uznać trudności związane z adekwatnym zdefiniowaniem pojęcia „beneficjenta rzeczywistego” wynikające, jak się wydaje w dużym stopniu z brakiem właściwego określenia, stanowiącego istotę relacji klient–beneficjent rzeczywisty pojęcia „kontroli”. Prawodawca europejski w art. 3 pkt 6 Dyrektywy 2015/849 przyjmuje w praktycznie niezmienionej formie definicję beneficjenta rzeczywistego wypracowaną przez FATF. Definicja beneficjenta rzeczywistego zawarta jest w art. 2 ust. 2 pkt 1. W ocenie projektodawcy istota pojęcia beneficjenta rzeczywistego sprowadza się do sprawowania kontroli rozumianej, jako możliwość decydowania o czynnościach lub działaniach podejmowanych przez klienta. Sprawowanie kontroli nad klientem może mieć charakter prawny, mający swoje źródło np. w prawie własności lub prawach o charakterze udziałowym lub charakter faktyczny sprowadzający się do nieformalnego uzależnienia klienta od innej osoby. W ocenie projektodawcy właściwa redakcja definicji terminu beneficjenta rzeczywistego powinna uwzględniać obydwa wymienione sposoby sprawowania kontroli nad klientem. W związku z powyższym w definicji zaakcentowano aspekt posiadania uprawnień, które przy uwzględnieniu wszystkich okoliczności, zarówno natury prawnej, jak i faktycznej pozwalają przyjąć, że dane osoba fizyczna dysponuje możliwością decydowania o czynnościach lub działaniach podejmowanych przez klienta. W ocenie projektodawcy przedłożona redakcja sprawowania kontroli obejmuje również kontrolę nad klientem, które domniemywana jest z tytułu przysługującego danej osobie fizycznej prawa własności. W związku z tym, w celu uniknięcia dodatkowych wątpliwości natury interpretacyjnej zrezygnowano z odwołania się w definicji do pojęcia „ostatecznego właściciela”, którym posługuje się Dyrektywa 2015/849.

W art. 2 ust. 2 pkt 1 lit. a implementowano zapis art. 3 ust. 6 lit. a Dyrektywy 2015/849 precyzującego definicję beneficjenta rzeczywistego, określanego z tytułu przysługującego

mu prawa własności lub praw o charakterze udziałowym w stosunku do podmiotów o charakterze korporacyjnym oraz kwestię związane z wykonywaniem tych praw nie bezpośrednio, ale poprzez inne osoby prawne. Ponadto, Dyrektywa 2015/849 w odniesieniu do podmiotów o charakterze korporacyjnym wskazuje, że kontrola nad tego rodzaju podmiotami może być sprawowana również w inny sposób, niedomniemywany z przysługującego danej osobie fizycznej prawa własności lub praw o charakterze udziałowym. Wskazuje przy tym, że do kwalifikacji kontroli sprawowanej w inny sposób wykorzystane być mogą m.in. kryteria wskazane w art. 22 ust. 1-5 Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/34/UE z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie rocznych sprawozdań finansowych, skonsolidowanych sprawozdań finansowych i powiązanych sprawozdań niektórych rodzajów jednostek, zmieniającej dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2006/43/WE oraz uchylającej dyrektywy Rady 78/660/EWG i 83/349/EWG (Dz.U. L 182 z 29.6.2013, s. 19). Kryteria te zostały wprowadzone do krajowego porządku prawnego w art. 3 ust. 1 pkt 37 lit. a-e ustawy z dnia 29 września 1994 r. *o rachunkowości*. W art. 2 ust. 2 pkt 1 lit. a tiret 4 wprowadzono do projektu wymogi wynikające z art. 3 ust. 6 lit. a pkt (ii) Dyrektywy 2015/849 dopuszczono możliwość uznania za beneficjenta rzeczywistego podmiotu o charakterze korporacyjnym osoby lub osób fizycznych zajmującej wyższe stanowisko kierownicze. Możliwość taka dopuszczalna w przypadku niestwierdzenia podejrzenia prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu oraz udokumentowanego braku możliwości identyfikacji innych osób fizycznych. Zawarty w ostatnim zdaniu art. 3 ust. 6 lit. a pkt (ii) Dyrektywy 2015/849 wymóg udokumentowania czynności podejmowanych przez instytucje obowiązane w celu identyfikacji beneficjenta rzeczywistego wprowadzony jest do projektu poprzez zawarcie w art. 30 ust. 3 ogólnego obowiązku dokumentowania zastosowanych środków bezpieczeństwa finansowego. W art. 2 ust. 2 pkt 1 lit. b wskazano osoby fizyczne, które powinny być kwalifikowane, jako beneficjenci rzeczywisci trustów. W ocenie projektodawcy, ze względu na przyjętą w projekcie szeroką definicję trustu, obejmującą różnego rodzaju konstrukcje zarządu powierniczego ta jednostka redakcyjna wprowadza do projektu wymogi wynikające zarówno z art. 3 ust. 6 lit. b, jak i art. 3 ust. 6 lit. c Dyrektywy 2015/849. Definicję beneficjenta rzeczywistego, w części wskazującej na osobę fizyczną lub osoby fizyczne, w imieniu których stosunki gospodarcze są nawiązywane lub przeprowadzana jest transakcja okazjonalna uzupełnia zapis art. 2 ust. 2 pkt 1 lit. c zawierający domniemanie, że klient będący osobą fizyczną lub osobą fizyczną prowadzących działalność gospodarczą w przypadku braku stwierdzenia przesłanek lub okoliczności mogących wskazywać na fakt sprawowania kontroli nad klientem przez inną osobę fizyczną jest jednocześnie beneficjentem rzeczywistym.

W art. 2 ust. 2 pkt 9 zawarto definicję kadry kierowniczej wyższego szczebla. Przepis stanowi implementację art. 3 pkt 12 Dyrektywy 2015/849 i wskazuje na członka zarządu, dyrektora lub innego pracownika instytucji obowiązanej, posiadającego wystarczającą wiedzę na temat ryzyka prania pieniędzy oraz finansowania terroryzmu dotyczącego działalności instytucji obowiązanej, a także posiadającego uprawnienia do dokonywania w imieniu instytucji obowiązanej czynności związanych z ekspozycją instytucji obowiązanej na to ryzyko. Dyrektywa 2015/849 zastrzega niektóre z obowiązków nałożonych na instytucje obowiązywane np. wyrażenia zgody na nawiązanie stosunków gospodarczych z osobą zajmującą eksponowane stanowisko polityczne lub wdrożenia procedury wewnętrznej do kompetencji kadry kierowniczej wyższego szczebla.

Definicja „grupy” zawarta w art. 3 pkt 15 Dyrektywy 2015/849 wykorzystuje terminologię przepisów o rachunkowości, ponownie odwołując się do kryteriów określonych w art. 22 ust. 1-5 Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/34/UE z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie rocznych sprawozdań finansowych, skonsolidowanych sprawozdań finansowych i powiązanych sprawozdań niektórych rodzajów jednostek, zmieniającej dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2006/43/WE oraz uchylającej dyrektywy Rady 78/660/EWG i 83/349/EWG (Dz.U. L 182 z 29.6.2013, s. 19). Jednocześnie zakres pojęcia wydaje się być szerszy niż zakres definicji grupy kapitałowej wynikający z art. 3 ust. 1 pkt 44 ustawy z dnia 29 września 1994 r. *o rachunkowości*, która obejmuje wyłącznie jednostkę dominującą wraz z jednostkami zależnymi. W związku z powyższym definicja grupy przyjęta na potrzeby projektu obejmuje jednostkę dominującą wraz z jej jednostkami podporządkowanymi (art. 2 ust. 2 pkt 7).

W art. 2 ust. 2 pkt 25 wprowadzono na potrzeby projektu definicję umowy ubezpieczenia, przez którą rozumie się umowę, o której mowa w dziale I załącznika do ustawy z dnia 11 września 2015 r. *o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej* (Dz. U. z 2017 r., poz. 1170 z późn. zm.). Definicja została wprowadzona w celu doprecyzowania określonych w projekcie obowiązków zakładów ubezpieczeń, jako instytucji obowiązanych. Zgodnie z art. 3 pkt 2 lit. b Dyrektywy 2015/849 państwa członkowskie zobowiązane są do objęcia obowiązkami z zakresu przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowania terroryzmu m.in. „zakładów ubezpieczeń, zgodnie z definicją w art. 13 pkt 1 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/138/WE, w zakresie, w jakim prowadzą one działalność dotyczącą ubezpieczeń na życie objętą przepisami tej dyrektywy”. Wymóg wynikający z Dyrektywy 2015/849 został wdrożony w art. 2 ust. 1 pkt 8 poprzez nadanie statusu instytucji obowiązanych zakładom ubezpieczeń

wykonującą działalność, o której mowa w dziale I załącznika do ustawy z dnia 11 września 2015 r. o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej (Dz. U. z 2017 r., poz. 1170 z późn. zm.), w tym krajowym zakładom ubezpieczeń, głównym oddziałom zagranicznych zakładów ubezpieczeń z siedzibą w państwie niebędącym państwem członkowskim Unii Europejskiej oraz oddziałom zagranicznych zakładów ubezpieczeń mające siedzibę w innym państwie członkowskim Unii Europejskiej”.

W art. 2 ust. 2 pkt 26 zdefiniowano pojęcie waluty wirtualnej. Intencją projektodawcy było objęcie zakresem tej definicji zarówno tzw. kryptowalut, jak i scentralizowanych walut wirtualnych. Użyte pojęcie jest dosłownym tłumaczeniem pojęcia „*virtual currencies*” stosowanego przez FATF dla określenia walut niebędących prawnymi środkami płatniczymi i obejmującego zarówno kryptowaluty (takie jak np. Bitcoin, Monero, Litecoin itp.), jak również dla określenia scentralizowanych walut wirtualnych (takie jak np. WebMoney, czy PerfectMoney). Scentralizowana waluta wirtualna posiada jednego centralnego administratora, który zarządza ich wydawaniem i dystrybucją, a także prowadzi centralny rejestr płatności i posiada uprawnienie do wykupu jednostek danej waluty wirtualnej. Zgodnie z klasyfikacją FATF „*virtual currencies*” wraz z e-money należą do tzw. „*digital currencies*”. Pojęciem „*virtual currencies*” posługuje się również projekt V AMLD.

W art. 2 ust. 2 pkt 24 zdefiniowano pojęcie trustu. Dyrektywa 2015/849 w wielu przepisach posługuje się tym pojęciem, w związku z czym przyjęto, że prawidłowa transpozycja przepisów Dyrektywy 2015/849 będzie wymagać posłużenia się tym terminem również w przepisach projektu. W związku z faktem, że polskie prawo nie rozpoznaje instytucji trustu, a rolą przepisów o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu nie jest wdrażanie do polskiego prawa tego rodzaju konstrukcji w definicji nawiązano do przepisów prawa obcego. Jednocześnie zdefiniowano istotne elementy umowy (stosunku prawnego), wystąpienie, których wiązać się będzie z kwalifikacją danej umowy (stosunku prawnego), jako trustu w rozumieniu ustawy, mając na celu objęcie definicją możliwe szerokiego zakresu umów (stosunków prawnych) rozpoznawanych przez prawo innych państw, których istota obejmuje sprawowanie zarządu powierniczego nad wartościami majątkowymi. W ocenie projektodawcy przyjęta, szeroka definicji trustu sprawia, że brak jest potrzeby odrębnego implementowania przepisów Dyrektywy 2015/849 nakazujących stosować wymagania dotyczące trustów w stosunku do innych porozumień prawnych tj. fundacji o charakterze prywatnym.

W Rozdziale 2 określono: organy administracji rządowej właściwe w sprawach przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu, zadania Generalnego

Inspektora, zasady współpracy z Generalnym Inspektorem, procedurę sporządzania rocznego sprawozdania przedstawianego przez Generalnego Inspektora Prezesowi Rady Ministrów, zasady wyłączenia Generalnego Inspektora od wykonywania zadań, kwestie delegacji osób zatrudnionych w innych organach i jednostkach administracji publicznej do pracy w jednostce organizacyjnej wspomagającej Generalnego Inspektora w wykonywaniu jego zadań.

Zgodnie z art. 5 organami administracji rządowej właściwymi w sprawach przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu, zwanymi dalej „organami informacji finansowej” są: minister właściwy do spraw finansów publicznych, jako naczelny organ informacji finansowej oraz Generalny Inspektor Informacji Finansowej. Na podstawie przyjętego założenia Generalny Inspektor jest powoływany i odwoływany przez Prezesa Rady Ministrów na wniosek ministra właściwego do spraw finansów publicznych (po zasięgnięciu opinii ministra - członka Rady Ministrów właściwego do spraw koordynowania działalności służb specjalnych). Generalny Inspektor jest sekretarzem lub podsekretarzem stanu w urzędzie obsługującym ministra właściwego do spraw finansów publicznych. W art. 6 wymieniono warunki, jakie powinna spełniać osoba, która będzie pełniła funkcje Generalnego Inspektora.

Art. 7 ust. 1 wskazuje podstawowe zadania Generalnego Inspektora, tj. przetwarzanie informacji w trybie określonym w ustawie oraz podejmowanie innych działań w celu przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu (przy czym wymieniono najważniejsze czynności wykonywane przez Generalnego Inspektora, nie zamykając jednak ich katalogu). Generalny Inspektor jest ponadto administratorem systemu teleinformatycznego, służącego gromadzeniu, przetwarzaniu i analizie informacji zgodnie z przepisami ustawy (art. 7 ust. 4).

Swoje zadania Generalny Inspektor wykonuje przy pomocy jednostki organizacyjnej wyodrębnionej w urzędzie obsługującym ministra właściwego do spraw finansów publicznych (art. 7 ust. 2).

Z uwagi na specyfikę zadań Generalnego Inspektora wskazano, że część z tych zadań nie powinna być realizowana w oparciu o przepisy Kodeksu postępowania administracyjnego (art. 7 ust. 5).

Mając na względzie fakt, że czasami ewentualne informacje uzasadniające podejrzenie prania pieniędzy oraz finansowania terroryzmu mogą być również w posiadaniu innych podmiotów niż instytucje obowiązane czy jednostki współpracujące zaopatrzone Generalnego Inspektora

w uprawnienie do przetwarzania – w celu przeciwdziałania ww. przestępstwom – informacji przekazanych przez takie podmioty (art. 8).

Zgodnie z art. 9 Generalny Inspektor będzie mógł wydawać opinię w przedmiocie identyfikacji beneficjenta rzeczywistego na wniosek organu administracji publicznej (w przypadku wydawania koncesji, pozwolenia lub zezwolenia, gdy zachodzi podejrzenie zagrożenia interesu publicznego), a także innych – określonych w przepisie – podmiotów, w związku z zaistnieniem sytuacji zawierania umów, ugód, jednostronnych czynności prawnych, gdy wartość przedmiotu tej czynności prawnej przekracza kwotę 10 000 000 zł lub gdy zachodzi podejrzenie zagrożenia interesu publicznego.

Art. 10 określa obowiązek przedstawiania przez Generalnego Inspektora sprawozdania Prezesowi Rady Ministrów, za pośrednictwem ministra właściwego do spraw finansów publicznych, roczne sprawozdanie ze swojej działalności w ciągu 3 miesięcy od zakończenia roku, za który składane jest sprawozdanie. W przepisie wymieniono enumeratywnie kategorie danych, które powinny być w nim zawarte w celu oceny efektywności krajowego systemu przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowania terroryzmu. Część z nich mają być przekazywane do Generalnego Inspektora przez Ministra Sprawiedliwości oraz podmioty wskazane w art. 101 i 126 ust. 2 ustawy.

Zakres ww. danych, uwzględnia wymogi wynikające z art. 44 Dyrektywy 2015/849, który zobowiązuje państwa członkowskie do prowadzenia i przekazywania Komisji Europejskiej statystyk, mających na celu przegląd skuteczności systemów zwalczania prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu państw członkowskich. Podkreślić należy, że wskazanie konkretnych kategorii danych nie ogranicza rozszerzenia sprawozdania o inne informacje – katalog kategorii danych nie jest zamknięty. Nie jest możliwe i uzasadnione enumeratywne podanie wszystkich kategorii informacji, które mogą zostać zamieszczone w rocznym sprawozdaniu.

W art. 11 opisano zasadę wyłączenia Generalnego Inspektora lub pracowników jednostki, o której mowa w art. 7 ust. 2 ustawy, od wykonywania większości zadań (wskazanych w przepisie) w przypadku wystąpienia okoliczności mogących wzbudzić wątpliwości co do ich bezstronności, np. związanych ze sprawami dotyczącymi ich praw lub obowiązków albo praw lub obowiązków ich małżonków lub osób pozostających z nimi faktycznie we wspólnym pożyciu, krewnych i powinowatych do drugiego stopnia albo osób związanych z nim z tytułu przysposobienia, opieki lub kurateli.

Zgodnie z art. 12 na wniosek Generalnego Inspektora, do pracy w jednostce, o której mowa w art. 7 ust. 2, mogą zostać oddelegowani pracownicy lub funkcjonariusze jednostek i organów podlegających ministrowi właściwemu do spraw wewnętrznych i administracji oraz Szefowi Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, czy Szefowi Centralnego Biura Antykorupcyjnego (ust. 1). Przepis przewiduje także, że Minister Obrony Narodowej w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw finansów publicznych może wyznaczyć żołnierzy zawodowych do pełnienia służby w ww. jednostce (ust. 3).

Art. 14 określa zasady udostępniania informacji Generalnego Inspektora kontrolerom Najwyższej Izby Kontroli. Jego zakres nie odbiega od treści art. 7 obecnie obowiązującej ustawy o p.p.p.f.t.

W Rozdziale 3 określono zasady funkcjonowania Komitetu Bezpieczeństwa Finansowego, jako ciała o charakterze opiniodawczo - doradczym działającego przy Generalnym Inspektorze Informacji Finansowej. W art. 15 ust. 2 projektodawca określił zakres zadań Komitetu, do którego należy zaliczyć w szczególności:

- 1) opiniowanie krajowej oceny ryzyka prania pieniędzy oraz finansowania terroryzmu;
- 2) wydawanie opinii w zakresie zasadności zastosowania zaleceń Komisji Europejskiej, o których mowa w art. 6 ust. 4 dyrektywy 2015/849;
- 3) opiniowanie strategii, o której mowa w art. 27 ust. 1, a także dokonywanie przeglądu postępów w jej realizacji;
- 4) wydawanie rekomendacji dotyczących zastosowania wobec danej osoby lub podmiotu szczególnych środków ograniczających;
- 5) opiniowanie wniosków o uznaniu za bezprzedmiotowe stosowania wobec osoby lub podmiotu szczególnych środków ograniczających;
- 6) dokonywanie analiz i ocen rozwiązań prawnych z zakresu przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu,
- 7) przedstawienie opinii o potrzebie dokonania zmian przepisów o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu.

Celem funkcjonowania Komitetu jest zapewnienie rzeczywistego wsparcia dla Generalnego Inspektora, poprzez ustanowienie platformy wymiany wiedzy i doświadczeń w zakresie przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu.

Projekt zakłada, że przewodniczącym Komitetu będzie Generalny Inspektor, zaś wiceprzewodniczącym kierujący jednostką organizacyjną wyodrębnioną w urzędzie

obsługującym ministra właściwego do spraw finansów publicznych, w celu świadczenia pomocy Generalnemu Inspektorowi przy wykonywaniu jego zadań. W skład Komitetu zostaną powołani przedstawiciele ministra właściwego do spraw wewnętrznych, Ministra Sprawiedliwości, ministra właściwego do spraw zagranicznych, Ministra Obrony Narodowej, ministra właściwego do spraw gospodarki, ministra właściwego do spraw finansów publicznych, ministra właściwego do spraw informatyzacji, ministra - członka Rady Ministrów właściwego do spraw koordynowania działalności służb specjalnych, Przewodniczącego Komisji Nadzoru Finansowego, Prezesa Narodowego Banku Polskiego, Komendanta Głównego Policji, Komendanta Głównego Żandarmerii Wojskowej, Komendanta Głównego Straży Granicznej, Prokuratora Krajowego, Szefa Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Szefa Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Szefa Agencji Wywiadu, Szefa Służby Wywiadu Wojskowego, Szefa Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Szefa Krajowej Administracji Skarbowej, Szefa Biura Bezpieczeństwa Narodowego. Z uwagi na zakres przewidzianych zadań członkowie Komitetu poza wiedzą z zakresu przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu muszą dodatkowo spełniać wymagania określone w przepisach o ochronie informacji niejawnych w zakresie dostępu do informacji niejawnych o klauzuli nie niższej niż „tajne”. Ponadto projekt zakłada, że bieżącą obsługę prac Komitetu zapewni Sekretarz Komitetu powołany przez Przewodniczącego Komitetu.

Przyjęto ponadto założenie, że posiedzenia Komitetu odbywać się będą co najmniej trzy razy w roku, uznając to jako minimalny czasookres spotkań. Jednocześnie pozostawiono inicjatywę zwoływania posiedzeń w zależności od aktualnych potrzeb przez Przewodniczącego Komitetu. Stosownie do art. 19 posiedzenia Komitetu odbywać się mają w obecności co najmniej połowy składu Komitetu, zaś rozstrzygnięcia zapadać mają w drodze głosowania zwykłą większością głosów, przy czym głos Przewodniczącego, a pod jego nieobecność głos wiceprzewodniczącego - ma moc rozstrzygającą. Szczegółowy sposób i tryb działania Komitetu określać ma przyjęty przez Komitet i zatwierdzony przez Generalnego Inspektora regulamin.

Przepisy Rozdziału 4 wprowadzają do projektu ustawy wymogi wynikające z Sekcji 2 Rozdziału I Dyrektywy 2015/849, która zobowiązuje państwa członkowskie do działań opartych o analizę ryzyka. Przepisy Dyrektywy 2015/849 w tej materii stanowią odzwierciedlenie stosownych rekomendacji FATF, w tym przede wszystkim rekomendacji FATF nr 1 dot. oceny ryzyka i stosowania podejścia opartego na ryzyku (ang.: „*Assessing risks and applying a risk-based approach*”).

U podstaw podejścia opartego na analizie ryzyka znajduje się konieczność identyfikacji, zrozumienia i ograniczenia przez państwa członkowskie Unii Europejskiej dotyczącego je ryzyka w zakresie prania pieniędzy i finansowania terroryzmu. Wyniki oceny ryzyka należy w stosownych przypadkach udostępniać w sposób terminowy instytucjom obowiązującym w celu umożliwienia im identyfikacji, zrozumienia i zarządzania własnymi czynnikami ryzyka oraz ograniczenia ich. Jednocześnie ocena ryzyka ma być regularnie aktualizowana. Oprócz tego, w celu jeszcze lepszego identyfikowania, zrozumienia i zarządzania czynnikami ryzyka na szczeblu UE oraz ograniczania ich państwa członkowskie powinny udostępniać wyniki swoich ocen ryzyka: sobie wzajemnie, Komisji Europejskiej oraz EUNB, EUNUiPPE i EUNGiPW (dalej, jako europejskie urzędy nadzoru).

Mając na uwadze powyższe, w przepisach niniejszego rozdziału znalazły się podstawowe zasady przygotowania krajowej oceny ryzyka prania pieniędzy oraz finansowania terroryzmu (dalej, jako krajowa ocena ryzyka) wraz z odniesieniem się do terminów jej aktualizacji.

Projektowany art. 21 ustawy nakłada na Generalnego Inspektora obowiązek przygotowania krajowej oceny ryzyka. Powinna ona uwzględniać wnioski ze sprawozdania z ponadnarodowej oceny ryzyka prania pieniędzy oraz finansowania terroryzmu, wskazane w art. 6 ust. 1-3 Dyrektywy 2015/849. Termin przygotowania pierwszej krajowej oceny ryzyka, wskazany w art. 185 określono na 12 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy. Generalny Inspektor będzie aktualizował krajową ocenę ryzyka w zależności od potrzeb, jednak nie rzadziej niż raz na 2 lata, czyli w cyklach takich jak w przypadku aktualizowania sprawozdania z ponadnarodowej oceny ryzyka prania pieniędzy oraz finansowania terroryzmu, przygotowywanej przez Komisję Europejską zgodnie z przepisami Dyrektywy 2015/849.

Z uwagi na to, że krajowy system przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowania terroryzmu opiera się na działaniach wielu różnych organów i jednostek administracji publicznej, zobowiązano je do przekazywania Generalnemu Inspektorowi informacji lub dokumentów mogących mieć wpływ na krajową ocenę ryzyka (art. 22 ust. 1). Obowiązek nałożony na jednostki współpracujące został uzupełniony o uprawnienie Generalnego Inspektora do żądania tego rodzaju informacji lub dokumentów (art. 22 ust. 2).

Implementując art. 8 Dyrektywy 2015/849 zobowiązano instytucje obowiązane do podjęcia odpowiednich działań w celu zidentyfikowania i ocenienia ich ryzyka związanego z praniem pieniędzy i finansowaniem terroryzmu (art. 23 ust. 1). Przy sporządzaniu tej oceny instytucje obowiązane mogą posiłkować się krajową oceną ryzyka, jak również sprawozdaniem Komisji

Europejskiej z ponadnarodowej oceny ryzyka prania pieniędzy oraz finansowania terroryzmu (art. 23 ust. 2).

Termin przygotowania pierwszej oceny ryzyka przez każdą instytucję obowiązaną został wskazany w art. 186. Zgodnie z nim instytucja obowiązana sporządzą ją nie później niż w ciągu 6 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy. Przygotowuje ją w formie papierowej lub elektronicznej (art. 23 ust. 3). Instytucja obowiązana aktualizuje swoją ocenę ryzyka nie rzadziej niż co 2 lata, czyli w cyklach tej samej długości co w przypadku aktualizacji krajowej oceny ryzyka lub w razie potrzeby, zwłaszcza w związku ze zmianami czynników ryzyka dotyczących klientów, państw lub obszarów geograficznych, produktów, usług, transakcji lub kanałów ich dostaw albo dokumentów. Swoje oceny ryzyka instytucje obowiązane mogą udostępniać organom samorządów zawodowych lub stowarzyszeń, skupiających te instytucje (art. 23 ust. 4), co odpowiada zasadom współpracy pomiędzy instytucjami obowiązаныmi a ich samorządami zawodowymi, określonym w art. 8 ust. 2 w związku z art. 13 ust. 4 Dyrektywy 2015/849.

W celu przygotowania lub aktualizacji krajowej oceny ryzyka Generalny Inspektor został wyposażony w uprawnienie żądania od instytucji obowiązanych przekazania przygotowanych przez nie ocen ryzyka oraz innych informacji mogących mieć wpływ na krajową ocenę ryzyka (art. 24 ust. 1). Instytucje obowiązane mogą wywiązać się z tego obowiązku przekazując te dokumenty i informacje za pośrednictwem ww. organów samorządów zawodowych i stowarzyszeń (art. 24 ust. 2).

Podstawowe elementy składowe krajowej oceny ryzyka zostały określone w art. 25 ust. 1. Jednocześnie w art. 25 ust. 2 wskazano, że w krajowej ocenie ryzyka mogą być opisane ryzyka typowe dla poszczególnych rodzajów instytucji obowiązanych. W takim przypadku instytucje obowiązane nie będą miały obowiązku ich ponownego dokumentowania w swoich ocenach ryzyka.

Kolejne przepisy określają procedurę przygotowania krajowej oceny ryzyka oraz strategii przygotowanej na jej podstawie.

Zgodnie z art. 25 ust. 3 Generalny Inspektor przedstawia krajową ocenę ryzyka do zaopiniowania przez Komitet Bezpieczeństwa Finansowego. Po zaopiniowaniu jej przez Komitet krajowa ocena ryzyka jest przekazywana do akceptacji ministrowi właściwemu do spraw finansów publicznych (art. 26 ust. 1). Po uzyskaniu tej akceptacji krajowa ocena ryzyka podlega publikacji w Biuletynie Informacji Publicznej. Publikacją nie będzie objęta część

oceny ryzyka zawierająca informacje niejawne. Zgodnie z zasadą wynikająca z art. 7 ust. 5 Dyrektywy 2015/849 wyniki tej oceny będą udostępniane Komisji Europejskiej, europejskim urzędowi nadzoru, a także organom innych państw członkowskich Unii Europejskiej (art. 26 ust. 3).

Zgodnie z zamysłem projektodawcy, wnioski sformułowane podczas przygotowania oceny ryzyka prania pieniędzy i finansowania terroryzmu zostaną uwzględnione w strategii przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu (art. 27 ust. 1). Jest to implementacja wymogu wynikającego z art. 7 ust. 4 lit. a) Dyrektywy 2015/849, zgodnie z którym każde państwo członkowskie Unii Europejskiej wykorzystuje przygotowane krajowe oceny ryzyka do poprawy swojego systemu przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu.

Podobnie jak w przypadku krajowej oceny ryzyka, strategia będzie przekazywana do zaopiniowania przez Komitet Bezpieczeństwa Finansowego, a następnie do akceptacji przez ministra właściwego do spraw finansów publicznych. Z uwagi na to, że będzie ona zawierała plan działań do realizacji, którego konieczne będzie podjęcie działań przez różne organy i jednostki administracji publicznej, strategia będzie przedstawiana Radzie Ministrów w celu jej przyjęcia (art. 28 ust. 2). Strategia będzie przyjmowana przez Radę Ministrów w drodze uchwały. Generalny Inspektor, jako organ koordynujący realizację strategii, będzie gromadził informacje o podjętych działaniach przewidzianych w strategii, co 6 miesięcy, licząc od dnia jej ogłoszenia w Monitorze Polskim. (art. 28 ust. 3).

Strategia będzie aktualizowana każdorazowo w przypadku zmiany krajowej oceny ryzyka lub w związku z wdrożeniem zaleceń Komisji Europejskiej, o których mowa w art. 6 ust. 4 dyrektywy 2015/849 (art. 27 ust. 2).

W Rozdziale 5 określono zasady stosowania przez instytucje obowiązanym środków bezpieczeństwa finansowego. Art. 29 ust. 1 statuuje obowiązek instytucji obowiązanym do zastosowania środków bezpieczeństwa finansowego. Konkretyzacja poszczególnych wymagań związanych z prawidłową realizacją tego obowiązku uregulowana jest w kolejnych artykułach rozdziału 5 projektu. Obecnie obowiązek ten określony jest w art. 8b ust. 1 o p.p.p.f.t. Projekt ustawy pozostaje przy ugruntowanej na tle obecnych przepisów terminologii i konsekwentnie na określenie „środków należytej staranności wobec klienta” posługuje się terminem „środki bezpieczeństwa finansowego”.

Zgodnie z art. 13 ust. 2 Dyrektywy 2015/849, korespondującym treścią z Rekomendacją FATF nr 10 na instytucjach obowiązanym ciąży obowiązek zastosowania każdego ze środków bezpieczeństwa finansowego. Art. 29 ust. 4 transponuje do krajowego porządku prawnego, wynikającą również z art. 13 ust. 2 Dyrektywy 2015/849 zasadę, że zakres środków bezpieczeństwa finansowego zastosowanych w danym przypadku jest uzależniony od stopnia rozpoznanego ryzyka prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu związanego z danymi stosunkami gospodarczymi lub transakcją okazjonalną. W celu określenia właściwego dla danych stosunków gospodarczych lub transakcji okazjonalnej zakresu środków bezpieczeństwa finansowego instytucja obowiązana powinna najpierw rozpoznać związane z nimi ryzyko prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu, a następnie dokonać oceny rozpoznanego ryzyka (art. 29 ust. 2).

W art. 29 ust. 3 zawarto otwarty katalog elementów stosunków gospodarczych lub transakcji okazjonalnych, które powinny być wzięte pod uwagę w procesie rozpoznania oraz oceny ryzyka prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu związanych z danymi stosunkami gospodarczymi lub transakcją okazjonalną.

Art. 39 ust. 3 nakłada na instytucje obowiązane obowiązek bieżącej analizy przeprowadzanych transakcji w celu wykrycia transakcji podejrzanych, tj. takich, których okoliczności mogą wskazywać na ich związek z przestępstwem prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu oraz transakcji nietypowych. Obowiązek prowadzenia tego typu analiz ma swoje źródło w art. 15 ust. 3 i art. 18 ust. 2 Dyrektywy 2015/849.

Art. 30 ust. 1 zawiera katalog środków bezpieczeństwa finansowego. Zakres przedmiotowy katalogu, co do zasady pokrywa się z tym zawartym w art. 8b ust. 3 ustawy o p.p.p.f.t. Zmieniona została redakcja przepisu określającego obowiązki instytucji obowiązanej związane z identyfikacją beneficjenta rzeczywistego. W sposób jednoznaczny wskazano, że na instytucji obowiązanej ciąży obowiązek identyfikacji beneficjenta rzeczywistego, a nie jedynie podjęcia działań w celu jego identyfikacji.

W art. 30 ust. 2 zawarto, wynikający z art. 13 ust. 1 zd. ostatnie Dyrektywy 2015/849 obowiązek podjęcia przez instytucje obowiązane działań obejmujących identyfikację i weryfikację tożsamości osoby upoważnionej do działania w imieniu klienta oraz jej umocowania do działania w imieniu klienta.

Art. 30 ust. 3 implementuje do przepisów ustawy wymóg wynikający z art. 13 ust. 4 Dyrektywy 2015/849 i wprowadza obowiązek wykazania na żądanie właściwych organów wykazania

zastosowanych środków bezpieczeństwa finansowego. W celu umożliwienia właściwym organom realizacji ww. żądań wprost statuowano obowiązek instytucji obowiązanych do dokumentowania zastosowanych środków bezpieczeństwa finansowego.

W art. 33 ust. 1 określono zasady dotyczące momentu, w którym środki bezpieczeństwa finansowego powinny być zastosowane. Art. 33 ust. 1 pkt 2 lit. b adresowany jest do instytucji obowiązanych przeprowadzających w formie transakcji okazjonalnych transakcje transferów środków pieniężnych. W ustawie o p.p.p.f.t. momentu stosowania środków bezpieczeństwa finansowego dotyczy art. 8b ust. 4. Art. 33 transponuje do przepisów projektowanej ustawy zapisy art. 11 Dyrektywy 2015/849. W art. 33 ust. 2 wprowadzono do projektu ustawy zapisy art. 14 ust. 5 Dyrektywy 2015/849, nakładający na instytucje obowiązane stosowania środków również w stosunku do obecnych klientów. Obowiązek ten realizowany powinien być w sposób regularny z uwzględnieniem stopnia rozpoznanego ryzyka prania pieniędzy i finansowania terroryzmu. Przesłankę do zastosowania środków bezpieczeństwa w stosunku do klientów, z którymi nawiązano już stosunki bezpieczeństwa finansowego powinna stanowić w szczególności informacja o zmianie uprzednio uzyskanych danych dotyczących klienta. Art. 33 ust. 1 pkt 3 zawiera regulację adresowaną do instytucji obowiązanych określonych w art. 2 ust. 1 pkt 23 projektu, tj. przedsiębiorców przyjmujących i dokonujących płatności za towary w gotówce. Przeprowadzenie przez te instytucje obowiązane transakcji gotówkowej o równowartości 10.000 EUR skutkuje koniecznością zastosowania środków bezpieczeństwa finansowego. Art. 33 ust. 1 pkt 4 zawiera specyficzną regulację adresowaną do instytucji obowiązanych z sektora gier hazardowych.

Art. 34 będący odpowiednikiem art. 10c ustawy o p.p.p.f.t., realizuje opcję narodową przewidzianą w art. 2 ust. 5 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2015/847 z dnia 20 maja 2015 r. w sprawie informacji towarzyszących transferom środków pieniężnych i uchylecia rozporządzenia (WE) nr 1781/2006 (Dz. Urz. UE L 141 z 05.06.2016, str. 1) (dalej, jako Rozporządzenie 2015/847), pozwalającą na wyłączenie w przepisach prawa krajowego stosowania przepisów Rozporządzenia 2015/847 w odniesieniu do transferów środków pieniężnych spełniających przesłanki określone w tym przepisie.

Art. 35 ust. 1 wprowadza do projektu ustawy wyrażoną w art. 14 ust. 1 Dyrektywy 2015/849 zasadę, zgodnie z którą środki bezpieczeństwa finansowego, związane z identyfikacją i weryfikacją tożsamości klienta oraz beneficjenta rzeczywistego powinny zostać zastosowane przed nawiązaniem stosunków gospodarczych lub przeprowadzeniem transakcji okazjonalnej. W kolejnych ustępach art. 35, określono wyjątki od zasady wyrażonej w ust. 1, zgodnie

z którymi w określonych przypadkach możliwe jest zastosowanie niektórych środków bezpieczeństwa finansowego w czasie lub już po nawiązaniu stosunków gospodarczych lub przeprowadzeniu transakcji okazjonalnej, przy jednoczesnym ograniczeniu ryzyka prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu.

W art. 31 zawarto minimalne wymogi w zakresie stosowania środka bezpieczeństwa finansowego polegającego na identyfikacji klienta oraz beneficjenta rzeczywistego. Wskazano minimalny zakres danych, który instytucja obowiązana winna ustalić w celu zapewnienia, że w sposób dostateczny zidentyfikowała klienta. Zakres danych beneficjentów rzeczywistych gromadzonych obowiązkowo został ograniczony ze względu na fakt, że w znaczącej liczbie przypadków instytucje obowiązane nie mają bezpośredniego kontaktu z beneficjentem rzeczywistym klienta i nie są w stanie uzyskać takich samych dokumentów dotyczących tożsamości beneficjenta rzeczywistego, jakie mogą uzyskać w odniesieniu do tożsamości klienta. Ze względu na fakt, że w znacznej liczbie przypadków stosowania środka bezpieczeństwa finansowego obejmującego identyfikację beneficjenta rzeczywistego instytucje obowiązane nie będą miały bezpośredniego kontaktu z tym osobami dopuszczono wyraźnie, aby przetwarzanie informacji o beneficjentach rzeczywistych odbywało się bez wiedzy tych osób. Ze względu na fakt, że nowe dokumenty dowodów osobistych nie będą zawierać informacji o adresie zameldowania, a także ze względu na fakt, że informacje o adresie zamieszkania nie stanowią danych jednoznacznie identyfikujących osobę fizyczną informacje dotyczące adresu zamieszkania klienta nie będą obligatoryjnie objęte obowiązkiem ustalenia przez instytucje obowiązane, niemniej art. 31 ust. 1 pkt 1 lit e projektu stwarza dla instytucji obowiązanych podstawę prawną do przetwarzania tego rodzaju informacji. Wskazany w art. 31 ust. 1 pkt 2 lit e zakres danych identyfikacyjnych osób reprezentujących klienta będącego osobą prawną lub jednostką organizacyjną nieposiadającą osobowości prawnej odpowiada danym tych osób ujawnianym w Krajowym Rejestrze Sądowym.

W art. 32 określono dokumenty cechujące się odpowiednim walorem wiarygodności w oparciu, o które powinna nastąpić weryfikacja danych identyfikacyjnych klienta. W stosunku do osób fizycznych weryfikacja powinna zostać przeprowadzona w oparciu o dokument stwierdzający na podstawie odrębnych przepisów tożsamość osoby fizycznej. W stosunku do osób prawnych lub jednostek organizacyjnych bez osobowości prawnej weryfikacja powinna zostać przeprowadzona w oparciu o dokument zawierający aktualne dane z wyciągu z rejestru sądowego lub w oparciu o inne dokumenty, dane lub informacje pochodzące z wiarygodnego

i niezależnego źródła. Obecnie wymagania dotyczące weryfikacji tożsamości klienta zawarte są w art. 9a ustawy p.p.p.f.t.

Art. 36 implementuje do projektu ustawy zapisy art. 13 ust. 5 i 6 Dyrektywy 2015/849 i wprowadza wyjątek od ogólnej zasady, że środki bezpieczeństwa finansowego stosowane są wobec klienta. Wyjątek ten znajduje zastosowanie w działalności instytucji obowiązanych zawierających umowy ubezpieczenia. Ze względu na specyfikę ww. umów ubezpieczenia, możliwość zawierania tego typu umów na rzecz osób trzecich oraz przenoszenia prawa z tytułu tych umów wprowadza się wymóg zastosowania środków bezpieczeństwa finansowego polegających na identyfikacji i weryfikacji tożsamości uprawnionych z tytułu tych umów. Ponadto, w przypadku powzięcia informacji o przeniesieniu praw z tytułu umowy ubezpieczenia, instytucja obowiązana zawierająca tego typu umowy powinna zidentyfikować beneficjenta rzeczywistego podmiotu, na rzecz którego przeniesione zostały te prawa.

W art. 37 wprowadzono do projektu ustawy uregulowania zawarte w art. 14 ust. 4 Dyrektywy 2015/849. Przepis stanowi odpowiednik art. 8b ust. 5 ustawy p.p.p.f.t. Zgodnie z art. 38 ust. 1 instytucja obowiązana, która nie jest w stanie zastosować określonych środków bezpieczeństwa finansowego, nie nawiązuje stosunków gospodarczych, nie przeprowadza transakcji okazjonalnej, nie przeprowadza transakcji za pośrednictwem rachunku bankowego lub rozwiązuje stosunki gospodarcze. Jednocześnie, w takiej sytuacji instytucja obowiązana powinna ocenić, czy okoliczności sytuacji, w której brak jest możliwości zastosowania środków bezpieczeństwa finansowego, dostarcza wystarczających przesłanek do uznania, że doszło do wykorzystania lub próby wykorzystania działalności instytucji obowiązanej dla celów mających związek z popełnieniem przestępstwa prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu, a co za tym idzie zmaterializował się po jej stronie obowiązek przekazania stosownego zawiadomienia Generalnemu Inspektorowi. W art. 37 ust. 3 wprowadzono do projektu, wynikające z drugiego paragrafu art. 14 ust. 4 Dyrektywy 2015/849 wyłączenie od stosowania obowiązków przewidzianych w dwóch pierwszych ustępach art. 37 w odniesieniu do instytucji obowiązanych, określonych w art. 2 ust. 1 pkt 14, a więc w odniesieniu do profesjonalistów świadczących pomoc prawną.

Art. 38 implementuje do projektu ustawy przepisy art. 15 i 16 Dyrektywy 2015/849 dotyczące uproszczonych środków bezpieczeństwa finansowego. Zgodnie z art. 15 ust. 1 Dyrektywy 2015/849 państwa członkowskie mogą zezwolić na stosowanie uproszczonych środków bezpieczeństwa finansowego w określonych sytuacjach, które co do zasady wiążą się z niższym ryzykiem prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu. Katalog przypadków, w których

można uznać, że stosunki gospodarcze lub transakcja okazjonalna niosą ze sobą niskie ryzyko prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu, zawarto w art. 38 ust. 3. Jednakże, inne zmienne elementy ryzyka współwystępujące w związku z danymi stosunkami gospodarczymi lub transakcją okazjonalną mogą powodować, że pomimo faktu, iż dany przypadek objęty będzie katalogiem, o którym mowa w art. 38 ust. 3, ryzyko prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu nie będzie mogło być uznane za niskie. Z tego względu instytucje obowiązane powinny przed zastosowaniem uproszczonych środków bezpieczeństwa finansowego upewnić się, że dane stosunki gospodarcze lub transakcji okazjonalna rzeczywiście charakteryzują się niskim ryzykiem prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu.

Art. 39 jest pierwszym z przepisów implementujących do projektu ustawy, zapisy sekcji 3 Rozdziału II Dyrektywy 2015/849 regulujących stosowanie wzmożonych środków bezpieczeństwa finansowego. Obowiązek zastosowania wzmożonych środków bezpieczeństwa finansowego materializuje się w przypadku stosunków gospodarczych lub transakcji okazjonalnych wiążących się z podwyższonym ryzykiem prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu. Przykładowy katalog przypadków, potencjalnie związanych z wyższym ryzykiem prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu sformułowano w art. 39 ust. 2. Katalog ten uwzględnia przede wszystkim przypadki oraz czynniki ryzyka określone w Załączniku III do Dyrektywy 2015/849. Jako, jeden z takich przypadków wskazano nawiązanie stosunków gospodarczych w nietypowych okolicznościach. W ocenie projektodawcy niewskazaniem jest dookreślanie przesłanki nietypowości nie tylko ze względu na fakt szerokiego zakresu podmiotowego pojęcia instytucji obowiązanej. Oczywistym jest bowiem, że inne okoliczności zostaną uznane za typowe/nietypowe w przypadku nawiązywanie stosunków gospodarczych np. z podmiotem prowadzącym działalność w zakresie usługowego prowadzenia ksiąg rachunkowych, a inne w przypadku nawiązywania stosunków gospodarczych np. z bankiem. Art. 39 ust. 2 pkt 6 projektu określa „korzystanie z usług lub produktów sprzyjających anonimowości lub utrudniających identyfikację klienta...”, jako kolejny z przypadków, które mogą świadczyć o potencjalnie wyższym ryzyku prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu. W ocenie projektodawcy sformułowanie art. 39 ust. 2 pkt 6 dotyczy wyłącznie produktów lub usług, które mogłyby utrudniać lub uniemożliwiać instytucji obowiązanej identyfikację klienta (np. niektórych rodzajów tzw. „kart przedpłaconych”) i jest całkowicie „neutralne technologicznie”, tzn. nie odnosi się do rodzaju technologii przy wykorzystaniu, której nastąpi połączenie pomiędzy klientem, a instytucją obowiązaną. Art. 39 ust. 2 pkt 7 wdrażający do projektu zapisy pkt 2 lit. c Załącznika III (w zw. z art. 18 ust. 3 Dyrektywy

2015/849) dotyczy stosunków gospodarczych nawiązywanych lub utrzymywanych bez fizycznej obecności klienta. Przepis ten nie określa dopuszczalnych sposobów ograniczenia ryzyka związanego z fizyczną nieobecnością klienta. Przykładowe sposoby ograniczenia tego ryzyka dotyczą tylko wskazanych w pkt 2 lit. c Załącznika III sposobów związanych z użyciem podpisu elektronicznego. Intencją projektodawcy nie jest „ustawowe legitymizowanie” jakichkolwiek innych sposobów ograniczania ww. ryzyka, poza wynikającymi wprost z Załącznika III związanymi ze stosowaniem podpisu elektronicznego (dotyczy to w szczególności tzw. „przelewów weryfikacyjnych”).

Według art. 40 wprowadzającego do projektu ustawy regulację art. 18 ust. 1 i 2 Dyrektywy 2015/849, zgodnie z którą wzmożone środki bezpieczeństwa finansowego powinny znaleźć zastosowanie w przypadku odnoszącym się do podmiotów mających miejsce zamieszkania lub siedzibę w państwie trzecim wysokiego ryzyka. Jednocześnie, zgodnie z art. 40 ust. 2, zasada określona w ust. 1 tego artykułu doznaje ograniczeń w stosunku do oddziałów instytucji obowiązyanych lub jednostek zależnych z większościowym udziałem instytucji obowiązyanych oraz oddziałów lub jednostek zależnych z większościowym udziałem podmiotów mających siedzibę na terytorium państwa członkowskiego UE oraz podlegających obowiązkowi wynikającym z przepisów o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu, wydanym na podstawie Dyrektywy 2015/849 i stosującym procedury z zakresu przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowania terroryzmu. W stosunku do tych instytucji zakres stosowanych środków bezpieczeństwa finansowego powinien uwzględniać rozpoznany poziom ryzyka prania pieniędzy oraz finansowania terroryzmu.

Art. 41 implementuje do projektu ustawy uregulowania zawarte w art. 19 Dyrektywy 2015/849. Zgodnie z tym przepisem instytucje obowiązywane w przypadku nawiązania transgranicznych relacji korespondenckich z instytucją respondentem z państwa trzeciego oprócz środków bezpieczeństwa finansowego, o których mowa w art. 30 ust. 1, zobowiązane są do podjęcia, określonych w tym przepisie dodatkowych działań mających na celu odpowiednie ograniczenie ryzyka prania pieniędzy i finansowania terroryzmu.

Art. 41 ust. 2 implementuje do projektu ustawy art. 24 Dyrektywy 2015/849. Jego odpowiednikiem jest art. 9f ustawy z p.p.p.f.t. Przepis ten statuuje, adresowany do instytucji obowiązyanych będących instytucjami finansowymi lub kredytowymi zakaz nawiązywania i utrzymywania relacji korespondenckich z bankami fikcyjnym oraz z instytucjami finansowymi lub kredytowymi, o których wiadomo, że zawierają umowy o prowadzenia

rachunków z bankami fikcyjnymi, określając jednocześnie w art. 41 ust. 2 pkt 1, co należy rozumieć pod pojęciem banku fikcyjnego.

Art. 42 wprowadza do projektu ustawy przepisy art. 20-23 Dyrektywy 2015/849 dotyczące stosunków gospodarczych lub transakcji okazjonalnych związanych z osobami zajmującymi eksponowane stanowiska polityczne. Ust. 1 określa kluczowy w kontekście kolejnych wymogów obowiązek instytucji obowiązanych do wdrożenia właściwych procedur umożliwiających identyfikację klientów lub ich beneficjentów rzeczywistych, jako osób zajmujących eksponowane stanowiska polityczne. Ust. 2 precyzuje działania, jakie instytucja obowiązana powinna podjąć w związku z nawiązywaniem stosunków gospodarczych z osobą zajmującą eksponowane stanowisko polityczne. Ust. 3 adresowany jest do instytucji obowiązanych zawierających umowy ubezpieczeń i nakłada na nie obowiązek podjęcia określonych działań w przypadku identyfikacji uprawnionego z tytułu tych umów, jako osoby zajmującej eksponowane stanowisko polityczne. Zgodnie z ust. 5 wzmożone środki bezpieczeństwa finansowego oraz inne działania właściwe do stosowania w relacjach z osobami zajmującymi eksponowane stanowiska polityczne powinny być podejmowane również po zakończeniu piastowania przez daną osobę eksponowanego stanowiska politycznego w okresie, w którym z osobami takim nadal wiązać się może wyższe ryzyko prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu. Okres ten nie powinien być krótszy niż 12 miesięcy. Zgodnie z ust. 6 wzmożone środki bezpieczeństwa finansowego oraz inne działania właściwe do stosowania w relacjach z osobami zajmującymi eksponowane stanowiska polityczne powinny być podejmowane również w relacjach z członkami rodziny lub osobami znanymi, jako bliscy współpracownicy osób zajmujących eksponowane stanowiska polityczne.

Art. 43 wprowadza do projektu ustawy przepisy Sekcji 4 Rozdziału II Dyrektywy 2015/849 dotyczące stosowania środków bezpieczeństwa finansowego przez podmioty trzecie. Obecnie przepisy odnoszące się do korzystania z usług innych podmiotów w zakresie realizacji obowiązków instytucji obowiązanych zawarte są w art. 9h ustawy p.p.p.f.t. Zgodnie z ust. 1 instytucje obowiązane mogą skorzystać z usług innego podmiotu przy stosowaniu środków bezpieczeństwa finansowego. W ust. 1 określono także warunki konieczne do spełniania celu skorzystania z usług innego podmiotu przy stosowaniu środków bezpieczeństwa finansowego oraz zasady odpowiedzialności za właściwe zastosowanie tych środków. W ust. 3 wprowadzono definicję „innego podmiotu”, z usług którego instytucja obowiązana może skorzystać przy stosowaniu środków bezpieczeństwa finansowego. Definicja ta obejmuje instytucje obowiązane lub ich zagraniczne odpowiednik z państw, w których podmioty

te zobowiązane są do stosowania środków bezpieczeństwa finansowego oraz podlegają właściwemu nadzorowi w sposób analogiczny do określonego w przepisach Dyrektywy 2015/849. W ust. 4 wprowadzono zakaz korzystania z usług innych podmiotów mających siedzibę w państwie trzecim wysokiego ryzyka. Zakaz ten nie dotyczy, podmiotów zależnych instytucji obowiązanych oraz podmiotów zależnych odpowiedników instytucji obowiązanych z innych państw członkowskich mających siedzibę w państwie trzecim wysokiego ryzyka wchodzących w skład grupy oraz w pełni stosujących procedury grupowe. W ust. 5 określono zasady bazowania przez instytucje obowiązane wchodzące w skład grupy na środkach bezpieczeństwa finansowego zastosowanych przez inne podmioty wchodzące w skład tej grupy. Zgodnie z ust. 6 zasady określone w poprzedzających ustępach nie znajdują zastosowania w sytuacji, w której środki bezpieczeństwa finansowego stosowane będą przez podmiot, który na podstawie umowy, np. umowy agencyjnej lub umowy outsourcingu traktowany jest jako część instytucji obowiązanej.

W art. 44 implementowano do projektu ustawy przepis art. 40 Dyrektywy 2015/849 i określono zasady dotyczące przechowywania kopii dokumentów i informacji uzyskanych w wyniku stosowania środków bezpieczeństwa finansowego oraz dowodów przeprowadzenia i ewidencji transakcji. Wskazano pięcioletni okres przechowywania ww. dokumentów i informacji, którego upływ rozpoczyna się wraz z początkiem roku kalendarzowego następującego po roku kalendarzowym, w którym zakończono stosunki gospodarcze lub przeprowadzono transakcję okazjonalną. Okres przechowywania dokumentacji lub informacji może być wydłużony o kolejne pięć lat na żądanie Generalnego Inspektora skierowane przed upływem podstawowego okresu przechowywania. W ust. 4 zawarto odwołanie do przepisów ustawy z dnia 29 września 1994 r. o *rachunkowości* regulujących zasady przechowywania dokumentacji w przypadku przekształceń instytucji obowiązanych.

W art. 45 ust. 1 wprowadzono do projektu ustawy przepisy art. 8 ust. 3 i 4 Dyrektywy 2015/849 zgodnie, z którymi prawo krajowe powinno wymagać wprowadzenia na poziomie instytucji obowiązanych odpowiednich strategii, środków kontroli oraz procedur służących skutecznemu ograniczaniu ryzyka związanego z praniem pieniędzy i finansowaniem terroryzmu. Wymogi dotyczące wewnętrznej procedury w zakresie przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowania terroryzmu zawarte są obecnie w art. 10a ustawy p.p.p.f.t. Wewnętrzna procedura stanowić ma akt wewnętrzny instytucji obowiązanej, w którym sprecyzowane zostaną zasady postępowania stosowane w instytucji obowiązanej w celu właściwego wywiązania się z nałożonych na tę instytucję obowiązków z zakresu przeciwdziałania praniu pieniędzy

i finansowania terroryzmu. Określenie tych zasad powinno uwzględniać nie tylko cel, w jakim są wprowadzane, a więc właściwe ograniczanie i zarządzanie rozpoznany ryzykiem prania pieniędzy i finansowania terroryzmu, ale również charakter, rodzaj i rozmiar prowadzonej przez instytucję obowiązana działalność. Zakres przedmiotowy wewnętrznej procedury instytucji obowiązanej określono w ust. 2. Zgodnie z ust. 3 wewnętrzna procedura instytucji obowiązanej przed jej wdrożeniem powinna uzyskać akceptację kadry kierowniczej wyższego szczebla.

Art. 46 uzupełnia zapis art. 45 i nakłada na instytucje obowiązane wchodzące w skład grupy wymóg uzupełnienia wewnętrznych regulacji obowiązujących na poziomie poszczególnych instytucji obowiązanych o wewnętrzną regulację obowiązującą na poziomie grupy. Art. 46 implementuje do projektu ustawy art. 45 ust. 1 Dyrektywy 2015/849. Ust. 2 określa zakres przedmiotowy procedury z zakresu przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowania terroryzmu obowiązującej na poziomie grupy.

Art. 47 stanowi odpowiednik art. 10a ust. 4 ustawy p.p.p.f.t. Przepis wprowadza do projektu ustawy wymogi wynikające z art. 46 ust. 1 Dyrektywy 2015/849 i nakłada na instytucje obowiązane obowiązek zapewnienia udziału pracowników w programach szkoleniowych z zakresu przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowania terroryzmu. Zakres programów szkoleniowych wdrażanych w poszczególnych instytucjach obowiązanych, zgodnie z art. 48 zd. drugie, powinien uwzględniać specyfikę instytucji, w których jest wdrażany.

W art. 48 nałożono obowiązek wprowadzenia na poziomie instytucji obowiązanych procedury zgłaszania rzeczywistych lub potencjalnych naruszeń przepisów z zakresu przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu. Przepis wprowadza do projektu ustawy wymogi dotyczące tzw. „*whistleblowing-u*” wynikające z art. 61 ust. 3 Dyrektywy 2015/849. Minimalne wymogi, które powinna spełniać procedura anonimowego zgłaszania naruszeń przewidziano w art. 49 ust. 2.

Art. 49 wprowadza do projektu ustawy przepis art. 39 Dyrektywy 2015/849 regulujący zasady wymiany informacji pomiędzy instytucjami obowiązanyymi. Art. 49 ust. 1 ustanawia generalny zakaz informowania przez instytucje obowiązane lub osoby działające w ich imieniu, o przekazaniu właściwym organom informacji na temat wartości majątkowych w stosunku do, których instytucja obowiązana powzięła podejrzenia, że wartości te pochodzą lub mogą pochodzić z działalności o charakterze przestępczym lub mieć związek z finansowaniem terroryzmu. Zakazane jest również przekazywanie informacji o prowadzonych analizach dotyczących prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu. Zakaz przekazywania informacji

obejmuje zarówno klienta, którego dotyczy informacja o podejrzanych wartościach majątkowych, jak i jakichkolwiek osoby trzecie. W art. 49 ust. 2 sformułowano wyjątki od zasady zakazu udostępniania informacji. Dopuszczono przekazywanie informacji o zastosowanych środkach bezpieczeństwa finansowego oraz o przekazanych właściwym organom zawiadomieniom o podejrzanych wartościach majątkowych, które mogą być wymieniane pomiędzy podmiotami wchodzącymi w skład grupy oraz wymianę informacji pomiędzy instytucjami obowiązany należącymi, jak to określa Dyrektywa 2015/849 do tej samej „kategorii zawodowej” w sytuacji, gdy informacje przekazane dotyczą tego samego klienta i tej samej transakcji.

W art. 51 zawarto obowiązek wyznaczenia w instytucji obowiązanej osoby pełniącej funkcję kadry kierowniczej wyższego szczebla. Przepisy Dyrektywy 2015/849 uzależniają prawidłowość realizacji niektórych obowiązków instytucji obowiązanych od czynności podejmowanych przez kadre kierowniczą wyższego szczebla. Przepis wprost nakłada obowiązek wyznaczenia takich osób. W art. 53 określono obowiązek wyznaczenia przez instytucje obowiązane pracownika odpowiedzialnego za nadzór zgodności działalności instytucji obowiązanej z przepisami o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu (tzw. „*compliance officer-a*”)

Przepisy Rozdziału 6 transponują do projektu ustawy wymogi związane z zapewnieniem ujawniania oraz dostępu do informacji o beneficjentach rzeczywistych podmiotów o charakterze korporacyjnym i innych podmiotów prawnych wynikające z Rozdziału III Dyrektywy 2015/849, w tym przede wszystkim z art. 30.

Art. 30 ust. 1 Dyrektywy 2015/849 nakłada na państwa członkowskie obowiązek nałożenia na podmioty o charakterze korporacyjnym i inne podmioty prawne obowiązek wymogu dysponowania odpowiednimi, dokładnymi i aktualnymi informacjami o ich beneficjentach rzeczywistych, łącznie ze szczegółowymi informacjami o stosunkach łączących je z beneficjentami rzeczywistymi. Natomiast, art. 30 ust. 3 Dyrektywy 2015/849 nakłada na państwa członkowskie obowiązek zapewnienia przechowywania informacji o beneficjentach rzeczywistych podmiotów o charakterze korporacyjnym i innych podmiotów prawnych w centralnym rejestrze. Wyjaśnienie przyczyn, jakimi kierował się prawodawca europejski ustawiając oba ww. obowiązki, zawarte jest w motywie 14 preambuły Dyrektywy 2015/849.

Prawidłowa transpozycja przepisów dotyczących informacji o beneficjentach rzeczywistych wymaga określenia zakresu podmiotowego i zdefiniowania na gruncie prawa krajowego pojęcia „podmioty o charakterze korporacyjnym i inne podmioty prawne”.

W prawie polskim brak jest przepisów pozwalających jednoznacznie określić, czy podmiot prawa ma charakter korporacyjny. Powszechnie przyjmuje się podział podmiotów prawa na oparte na substracie osobowym podmioty typu korporacyjnego oraz na oparte na substracie majątkowym podmioty typu zakładowego. Wyróżnia się także podmioty o charakterze mieszanym (korporacyjno-zakładowym lub zakładowo-korporacyjnym) charakteryzujące się specyficznym połączeniem elementów zakładowych i korporacyjnych. Powszechnie przyjmuje się, iż podmioty prawa typu korporacyjnego są zbiorowościami osób związanych z tym podmiotem stosunkiem członkostwa realizujących wspólne cele oraz decydujących o celach i aktywności korporacji.

W celu prawidłowego określenia zakresu podmiotowego pojęcie „podmioty o charakterze korporacyjnym i inne podmioty prawne” powinno być poddane zabiegom interpretacyjnym nie tylko przy zastosowaniu wykładni językowej, ale przez pryzmat fundamentalnej zasady standardu FATF, tj. podejścia opartego o analizę ryzyka. Zgodnie z tą zasadą państwa powinny zidentyfikować, ocenić oraz zrozumieć ryzyka prania pieniędzy oraz finansowania terroryzmu występujące w danym kraju, oraz powinny podjąć działania mające na celu ocenę ryzyka i stosowanie środków nakierowanych na efektywne jego ograniczenie.

W związku z powyższym, zasadnym wydaje się, aby katalog „podmiotów o charakterze korporacyjnym i innych podmiotów prawnym” obowiązanych do otrzymywania i posiadania informacji o beneficjentach rzeczywistych obejmował tylko te podmioty, których konstrukcja pozwala na ukrycie tożsamości osób fizycznych faktycznie wywierających decydujący wpływ na działania podejmowane przez takie podmioty i w stosunku do których zidentyfikowano ryzyko wykorzystania tych podmiotów w celu ukrycia tożsamości przestępców uczestniczących w procederze prania pieniędzy.

Ograniczenie zakresu podmiotowego pojęcia „podmioty o charakterze korporacyjnym i inne podmioty prawne” w stosunku do jego szerokiej, językowej wykładni koresponduje również z fundamentalną dla prawa europejskiego zasadą proporcjonalności.

Reasumując, wydaje się, iż niezależnie od zakresu i wzajemnej relacji elementów o charakterze korporacyjnym i osobowym w poszczególnych typach spółek zarówno spółki osobowe, jak i spółki kapitałowe mieszczą się w zakresie pojęcia „podmiotów o charakterze

korporacyjnym”. Ponadto, z praktyki Generalnego Inspektora wynika, że spółki stanowią również podmioty powszechnie wykorzystywane przez przestępców do legalizacji środków pochodzących z działalności o charakterze przestępczym. Jednakże, nie każdy typ spółki znany prawu polskiemu w tym samym stopniu narażony jest na wykorzystanie w przestępczym procederze. W związku z powyższym proponuje się wyłączenie spod obowiązku otrzymywania i posiadania odpowiednich, dokładnych i aktualnych informacji o beneficjentach rzeczywistych spółek partnerskich oraz spółek akcyjnych w rozumieniu przepisów *ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o ofercie publicznej i warunkach wprowadzania instrumentów finansowych do zorganizowanego systemu obrotu oraz o spółkach publicznych*. W odniesieniu do spółek partnerskich ich wyłączenie spod dysponowania informacjami o beneficjentach rzeczywistych motywowane jest specyficznym przeznaczeniem spółki partnerskiej, jako podmiotu utworzonego przez wspólników w celu wykonywania wolnego zawodu, zasad uzyskania uprawnień pozwalających na wykonywanie tych zawodów oraz zasad odpowiedzialności za zobowiązania związane z wykonywaniem wolnego zawodu przez poszczególnych partnerów. Wyłączenie spod obowiązku otrzymywania i posiadania odpowiednich informacji o beneficjentach rzeczywistych w przypadku spółek akcyjnych w rozumieniu przepisów o ofercie publicznej i warunkach wprowadzania instrumentów finansowych do zorganizowanego systemu obrotu oraz o spółkach publicznych uzasadnione jest odrębnie określonymi obowiązkami o charakterze informacyjnym, jak i znaczną fluktuacją akcjonariatu spółek publicznych.

Realizacja wymogów wynikających z art. 30 ust. 3 Dyrektywy 2015/849 nastąpi poprzez ustanowienie systemu teleinformatycznego Centralnego Rejestru Beneficjentów Rzeczywistych (dalej, jako Rejestr). Organem właściwym w sprawach Rejestru będzie minister właściwy do spraw finansów publicznych. Tym samym, zdecydowano się nie korzystać z przykładu zawartego w art. 30 ust. 3 Dyrektywy 2015/849, wskazującego rejestry handlowe lub rejestry spółek państw członkowskich, jako lokalizację rejestru informacji o beneficjentach rzeczywistych.

Art. 59 i 60 określają odpowiednio zakres danych objętych zgłoszeniem do rejestru oraz termin do ich zgłoszenia. Art. 61 wskazuje osoby odpowiedzialne za dokonanie oraz określa tryb dokonania zgłoszenia. W celu zapewnienia, aby dane gromadzone w Rejestrze były odpowiednie, dokładne i aktualne zgłoszenie danych do Rejestru następuje pod rygorem odpowiedzialności karnej za składanie fałszywych zeznań - art. 61 ust. 5. Art. 62 oraz 71 zawierają upoważnienia ustawowe dla ministra właściwego ds. finansów publicznych

do określenia w formie rozporządzeń szczegółowych wymogów związanych ze zgłaszaniem danych do Rejestru oraz z ich udostępnianiem. Udostępnianie informacji zgromadzonych w rejestrze nieodpłatne.

Zgodnie z art. 67 Rejestr jest jawny. W kontekście objęcia danych gromadzonych w Rejestrze projektodawca wziął pod uwagę uzasadnienie przedłożenia wniosku w sprawie V AMLD, które oprócz zwiększenia efektywności środków podejmowanych w celu przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowania terroryzmu, wskazuje również na zapewnienie większej przejrzystości transakcji finansowych oraz podmiotów o charakterze korporacyjnym, czemu służyć ma przede wszystkim zagwarantowanie odpowiedniego poziomu dostępu do informacji dotyczących beneficjentów rzeczywistych podmiotów prawnych. Pokazuje to zmianę postrzegania systemów gromadzenia i upubliczniania informacji o beneficjentach podmiotów prawnych, jaka zaszła w prawie unijnym. Systemy takie nie są traktowane już, jako wyłącznie instrumenty w walce z praniem pieniędzy oraz finansowaniem terroryzmu, a służyć mają szerszym celom tj. przeciwdziałaniu unikaniu opodatkowania, ochronie bezpieczeństwa uczestników obrotu gospodarczego, poprzez zapewnienie im dostępu do informacji o potencjalnych kontrahentach, zapewnieniu właściwego poziomu ładu korporacyjnego, zwiększeniu kontroli informacji przez społeczeństwo obywatelskie, w tym przez prasę i organizacje społeczeństwa obywatelskiego, oraz przyczynianiu się do utrzymania zaufania w kwestii uczciwości transakcji finansowych oraz systemu finansowego.

Stanowią więc, narzędzia służące ochronie nie tylko szczególnie ważnego interesu publicznego, czyli zapewnieniu bezpieczeństwa i porządku publicznego poprzez umożliwienie pozyskiwania przez organy państwa oraz podmioty spoza „dominium państwowego” zaangażowane w system przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu informacji na potrzeby przeciwdziałania popełnianiu poważnych przestępstw godzących w konstytucyjne podstawy państwa. Należy zauważyć, że dobrem naruszonym przez przestępstwo prania pieniędzy jest prawidłowość obrotu gospodarczego, a dopuszczanie do popełniania tego przestępstwa na szeroką skalę grozi naruszeniem zasad społecznej gospodarki rynkowej stanowiącej podstawę konstytucyjnie chronionego ustroju gospodarczego Rzeczypospolitej. Udostępnianie informacji o beneficjentach rzeczywistych uczestnikom obrotu gospodarczego, szczególnie w kontekście powszechnych przypadków angażowania nieświadomych tego faktu przedsiębiorców w struktury mające na celu przestępcze wyłudzenia podatku od towarów i usług również należy ocenić pozytywnie w kontekście, chronionych konstytucyjnie zasad wolności działalności gospodarczej oraz prawa własności. Ponadto,

objęcie informacji o beneficjentach rzeczywistych zasadą jawności sprzyja również realizacji gwarantowanej konstytucyjnie wolności pozyskiwania informacji.

W ocenie projektodawcy objęcie danych beneficjentów rzeczywistych zgromadzonych w Rejestrze zasadą pełnej jawności jest środkiem koniecznym do realizacji celów regulacji i pozostaje w ścisłym związku z wskazanymi powyżej wartościami konstytucyjnymi. Jednocześnie, wydaje się, że proponowane rozwiązania nie naruszają w sposób nadmierny chronionego konstytucyjnie prawa do prywatności i autonomii informacyjnej. Należy bowiem zauważyć, że w zdecydowanej większości przypadków dane beneficjentów rzeczywistych, które ujawnione zostaną w Rejestrze są już publicznie dostępne w Krajowym Rejestrze Sądowym. W związku z powyższym, w ocenie projektodawcy regulację art. 67, zakładającą jawność Rejestru należy uznać za proporcjonalną.

Przepisy Rozdziału 7 projektu ustawy określają zasady gromadzenia informacji przez Generalnego Inspektora. W art. 72 wskazano transakcje, w odniesieniu, do których na instytucji obowiązanej ciąży obowiązek informacyjny wobec Generalnego Inspektora. Są to tzw. „transakcje ponadprogowe”, czyli transakcje raportowane wyłącznie ze względu na ich wartość, bez konieczności stwierdzenia elementu podejrzalności. Obowiązek gromadzenia informacji o „transakcjach ponadprogowych” nie wynika z przepisów Dyrektywy 2015/849, niemniej tego typu informacje, w różnym zakresie gromadzone są przez jednostki analityki finansowej szeregu państw członkowskich, a sama Dyrektywa 2015/849 w motywie 37 preambuły wyraźnie dopuszcza tego typu możliwość. Proponowany zakres przedmiotowy uwzględnia również doświadczenia Generalnego Inspektora w przetwarzaniu informacji o „transakcjach ponadprogowych” gromadzonych na podstawie obecnej ustawy, z których wynika, że nie wszystkie z tych informacji odznaczają się równym stopniem użyteczności.

W związku z powyższym zdecydowano się na ograniczeniu zakresu informacji o „transakcjach ponadprogowych” pozyskiwanych przez Generalnego Inspektora. Celem proponowanych rozwiązań jest pozostawienie Generalnemu Inspektorowi możliwości śledzenia przepływów środków pieniężnych, zgodnie z podstawową zasadą prowadzenia finansowych postępowań analitycznych (ang.: „*follow the money*”), bez konieczności każdorazowego zwracania się o informacje do instytucji obowiązanych. Jak wynika, bowiem z praktyki Generalnego Inspektora informacje o „transakcjach ponadprogowych” są podstawowym źródłem informacji wykorzystywanym nie tylko w poszczególnych postępowaniach analitycznych, ale również na potrzeby prowadzenia analiz o charakterze strategicznym.

W art. 72 ust. 1 pkt 1 wskazano podlegające raportowaniu transakcje wpłat oraz wypłat gotówkowych. Informacje te pozwalają na pozyskanie wiedzy o środkach wpływających oraz wycofywanych z systemu finansowego. Art. 72 ust. 1 pkt 2 określa transakcje bezgotówkowe, głównie transferów środków pieniężnych, które pozwolą na identyfikację przepływów wartości majątkowych wewnątrz systemu finansowego. Przedmiotowe ograniczenie podlegających raportowaniu „transakcji ponadprogowych” przyczyni się do ograniczenia obowiązków informacyjnych tych instytucji obowiązanych, które bezpośrednio nie wykonują wskazanych w przepisach „transakcji ponadprogowych”. Rozwiązanie to koresponduje z sygnałami pochodzącymi od organizacji zrzeszających instytucje obowiązane, które wielokrotnie wskazywały, że na gruncie obecnie obowiązujących przepisów jedno zdarzenie gospodarcze może być źródłem obowiązku rejestracji transakcji, dla kilku instytucji obowiązanych.

Art. 72 ust. 5 adresowany do notariuszy i odwołuje się do transakcji, w zakresie, których na notariuszach ciąży obowiązek instytucji obowiązanych.

Art. 73 ust. 1 statuuje obowiązek przekazania Generalnemu Inspektorowi informacji o okolicznościach, które mogą wskazywać na podejrzenie popełnienia przestępstwa prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu. Przepis przewiduje odejście od konieczności wystąpienia transakcji, której okoliczności wskazują, że może ona mieć związek z praniem pieniędzy lub finansowaniem terroryzmu - tzw. „transakcji podejrzonej”, jako przesłanki koniecznej do materializacji obowiązku raportowania (ang.: „*suspicious transaction report*”). Zgłoszeniu podlegają informacje o zidentyfikowanych okolicznościach, które niekoniecznie muszą mieć związek z konkretną transakcją (ang.: „*suspicious activity report*”). Przyjęte rozwiązanie wydaje się sankcjonować obecnie stosowaną praktykę instytucji obowiązanych w zakresie przekazywania tzw. „zawiadomień opisowych”, a także uwzględniać zalecenia sformułowane pod adresem polskiego systemu przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowania terroryzmu w toku jego ewaluacji prowadzonych przez Komitet Moneyval.

Art. 76 tworzy podstawę prawną dla Generalnego Inspektora do kierowania do instytucji obowiązanych żądań przekazania informacji niezbędnych mu do realizacji jego zadań. Przepis transponuje do projektu zapis art. 33 ust. 1 lit. b Dyrektywy 2015/849 oraz stanowi odpowiednik art. 13a ustawy o p.p.p.f.t. W art. 76 ust. 1 pkt 5 wskazano, że przedmiotem żądania wystosowanego przez Generalnego Inspektora objęte mogą być również adresy IP, z których następowało połączenie z systemem teleinformatycznym instytucji obowiązanej oraz czasów połączeń z tym systemem. Wynikające z art. 76 ust. 2 uprawnienie Generalnego

Inspektora do żądania od notariuszy również informacji i dokumentów w zakresie innych czynności notarialnych niż te, o których mowa w art. 2 ust. 1 pkt 13 wynika, z faktu przedmiotowego ograniczenia statusu notariuszy, jako instytucji obowiązanych. Postępowania analityczne prowadzone przez Generalnego Inspektora mogą implikować konieczność analizy informacji lub dokumentów związanych z czynnościami notarialnymi innymi, niż te w odniesieniu, do których na notariuszach ciąży obowiązek instytucji obowiązanych. W art. 76 ust. 3 zawarto uprawnienie dla Generalnego Inspektora do zażądania prowadzenia przez instytucję obowiązaną monitoringu wskazanych stosunków gospodarczych lub transakcji okazjonalnych. Przepis upoważnia Generalnego Inspektora do określenia rodzaju informacji oraz terminu do ich pozyskania przez instytucję obowiązaną. Przyznanie Generalnemu Inspektorowi tego rodzaju uprawnienia koresponduje z zaleceniami organizacji międzynarodowych, a także pozwoli na zwiększenie efektywności prowadzonych postępowań analitycznych.

Art. 80 wprowadza do projektu ustawy wymogi wynikające z art. 61 Dyrektywy 2015/849 w zakresie tzw. „*whistleblowing-u*”.

Art. 81 stanowi odpowiednik art. 14 ust. 2 ustawy o p.p.p.f.t. i nakłada na prokuratorów obowiązek poinformowania Generalnego Inspektora o wydaniu określonych postanowień lub dokonaniu czynności w sprawach o przestępstwo prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu. Uzyskanie tego typu informacji pozwoli na Generalnemu Inspektorowi na dokonanie przeglądu posiadanych danych i przekazanie prokuratorowi informacji mogących mieć znaczenie dla prowadzonego postępowania. Zgodnie z art. 81 ust. 4 Generalny Inspektor po dokonaniu analizy posiadanych materiałów informuje prokuratora o fakcie dysponowania informacjami, które mogą być wykorzystywane na potrzeby prowadzonego postępowania karnego. Przyjęcie tego rodzaju rozwiązania wynika z doświadczeń wynikających z praktyki współpracy pomiędzy Generalnym Inspektorem a prokuratorami i pozwoli na wyeliminowanie przekazywania materiałów, które np. ze względu na przyjęty zakres czasowy prowadzonego postępowania nie będą wykorzystywane na jego potrzeby.

Art. 82 ust. 1 ustanawia podstawę prawną dla Generalnego Inspektora do pozyskiwania od jednostek współpracujących informacji koniecznych do realizacji jego zadań. W art. 82 ust. 2 przewidziano możliwość zawarcia przez Generalnego Inspektora porozumienia z daną jednostką współpracującą, porozumienia określającego warunki techniczne przekazania lub udostępnienia informacji lub dokumentów.

Art. 83 nakłada na jednostki współpracujące obowiązek przekazywania Generalnemu Inspektorowi powiadomień, w przypadku powzięcia podejrzeń popełnienia przestępstwa prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu.

Przepisy rozdziału 8 projektu ustawy regulują procedurę wstrzymania transakcji oraz blokady rachunku. Przepis projektu w przeważającej mierze oparte są na obecnie obowiązujących przepisach, regulujących te zagadnienia, zawarte są w Rozdziale 5 ustawy o p.p.p.f.t

Ostateczna decyzja w sprawie blokady rachunku lub wstrzymania transakcji podejmowana jest w formie postanowienia wydawanego przez prokuratora. Ze względu na konieczność zapewnienia właściwego poziomu ochrony, określonego w Konstytucji prawa własności wydanie przez prokuratora postanowienia o blokadzie rachunku lub wstrzymaniu transakcji implikuje wszczęcie postępowania karnego, a co za tym idzie uruchomienie przepisów dotyczących gwarancji ochrony praw stron takiego postępowania oraz podlega kontroli sądowej. Postępowania karne prowadzone w sprawach o przestępstwa prania pieniędzy, finansowania odznaczają się wysokim stopniem skomplikowania. Uzasadnionym stało się wydłużenie terminu dla prokuratora do wydania postanowienia o zabezpieczeniu majątkowym lub postanowienia w przedmiocie dowodów rzeczowych do 6 miesięcy, jak i terminu do podjęcia decyzji w sprawie blokady rachunku lub wstrzymania transakcji do 96 godzin.

W związku z faktem, że Generalny Inspektor pełni funkcję jednostki analityki finansowej, a co za tym idzie jest organem wyspecjalizowanym w przeciwdziałaniu przede wszystkim dwóm określonym typom przestępstw tj. przestępstwu prania pieniędzy oraz finansowania terroryzmu procedura wstrzymania transakcji lub blokady rachunku w przypadku powzięcia przez instytucję obowiązaną lub Generalnego Inspektora uzasadnionego podejrzenia jednego z tych dwóch przestępstw przeprowadzana jest przy aktywnym udziale Generalnego Inspektora. Natomiast w przypadku powzięcia przez instytucję obowiązaną uzasadnionego podejrzenia innego typu przestępstwa lub przestępstwa skarbowego organem uprawnionym do podjęcia czynności związanych z wstrzymaniem transakcji lub blokada rachunku jest właściwy miejscowo oraz rzeczowo prokurator.

W celu zapewnienia efektu synergii i stworzenia możliwości wykorzystania informacji będących w dyspozycji Generalnego Inspektora również na potrzeby postępowań innych niż prowadzonych w sprawach o przestępstwa prania pieniędzy, finansowania terroryzmu na instytucje obwiązane nałożono obowiązek przekazania Generalnemu Inspektorowi kopii zawiadomienia oraz kopii postanowień wydanych przez prokuratora. Analiza tych materiałów pozwoli na przegląd informacji posiadanych przez Generalnego Inspektora, które mogą mieć

znaczenia dla postępowania prowadzonego w sprawie i poinformowanie o nich lub przekazanie ich prokuratorowi prowadzącemu postępowanie.

Art. 86 reguluje procedurę blokady rachunku lub wstrzymania transakcji w wyniku zawiadomienia instytucji obowiązanej o powzięciu uzasadnionego podejrzenia, że transakcja ta lub wartości majątkowe nią objęte mają związek z popełnieniem przestępstwa prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu.

Art. 87 określa procedurę blokady rachunku lub wstrzymania transakcji bez uprzedniego przekazania zawiadomienia przez instytucje obowiązane. Przedmiotowe ograniczenie powziętych podejrzeń wyłącznie do tych dotyczących przestępstwa prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu jest konsekwencją ww. wyspecjalizowania Generalnego Inspektora, jako polskiej jednostki analityki finansowej w przeciwdziałaniu dwóm wymienionym w przepisie typom przestępstw.

W art. 88 określono procedurę blokady rachunku lub wstrzymania transakcji w przypadku powzięcia przez instytucję obowiązane uzasadnionego podejrzenia, że działalność instytucji obowiązanej jest wykorzystywana w celu ukrycia działań przestępczych lub dla celów mających związek z przestępstwem lub przestępstwem skarbowym innym niż przestępstwo prania pieniędzy lub przestępstwo finansowania terroryzmu. Generalny Inspektor w ramach tej procedury nie podejmuje aktywnie działań, a jedynie otrzymuje informacje, o których mowa w ust. 8, które może wykorzystać w celu analizy zgłoszonych podejrzeń popełnienia przestępstw lub przestępstw skarbowych, jako potencjalnych „przestępstw bazowych” dla przestępstwa prania pieniędzy. Konstrukcja przepisu stanowi konsekwencję wspomnianej powyżej specjalizacji Generalnego Inspektora w przeciwdziałaniu określonym typom przestępstw i wzorowana jest na art. 106a ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – *Prawo bankowe* (Dz. U. z 2016 r., poz. 1988 z późn. zm.). W związku z tym, w celu uniknięcia duplikacji procedur możliwych do zastosowania przez banki, z zakresu regulacji art. 88 wyłączono instytucje obowiązane, o których mowa w art. 2 ust. 1 pkt 1 projektu, jako podlegające przepisom ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – *Prawo bankowe*

Proponowany kształt przepisów uwzględnia niemal piętnastoletnie doświadczenie Generalnego Inspektora w praktycznym stosowaniu procedury wstrzymania transakcji lub blokady rachunku, z którego wynika, że procedury wstrzymania transakcji lub blokady przeprowadzane z własnej inicjatywy charakteryzują się znacznie wyższą efektywnością w porównaniu do procedur wstrzymania transakcji lub blokady rachunku inicjowanych wskutek przekazania zawiadomienia przez instytucję obowiązane. Potwierdzają to m.in. dane ze sprawozdania

Generalnego Inspektora za rok 2015, z którego wynika, że z łącznej liczby 339 zablokowanych rachunków bankowych na, których zgromadzono 161,8 mln zł, 307 na, których zgromadzono 153,8 mln zł zostało zablokowane w wyniku procedury podjętej przez Generalnego Inspektora z własnej inicjatywy. W 2016 r. zablokowano 325 rachunków, na łączną kwotę 171,3 mln zł. W tym z własnej inicjatywy GIIF 295, na których zgromadzono 166,1 mln zł.

Przepisy Rozdziału 9 regulują zasady ochrony danych oraz zasady na jakich dane, którymi dysponuje Generalny Inspektor mogą być udostępnianie innym organom. Przepisy aktualnie normujące te kwestie zawarte są w Rozdziale 7 ustawy o p.p.p.f.t.

Przepis art. 94 ust. 1 uzupełnia regulacje ustaw, określających zasady funkcjonowania poszczególnych rodzajów instytucji obowiązanych lub jednostek współpracujących, statuujących podstawy prawne do przekazywania informacji Generalnemu Inspektorowi. Na potrzeby wykonywania swoich zadań Generalny Inspektor jest uprawniony m.in. do przetwarzania informacji zawierających dane osobowe bez określonego w przepisach o ochronie danych osobowych obowiązku, informowania o tym fakcie osoby, której przetwarzane dane dotyczą. Rozwiązanie to podyktowane jest koniecznością zapewnienia skuteczności zwalczania procederu prania pieniędzy oraz finansowania terroryzmu, a ponadto pozostaje w zgodzie z zapisami motywy 46 preambuły Dyrektywy 2015/849.

Na podstawie art. 94 ust. 2 pkt 3 Generalny Inspektor, w celu realizacji swoich ustawowo określonych zadań uprawniony jest do przetwarzania informacji objętych tajemnicą telekomunikacyjną. Uprawnienie to zostało przedmiotowo ograniczone wyłącznie do informacji wskazanych w art. 76 ust. 1 pkt 5, a więc dotyczy wyłącznie danych dotyczących adresów IP oraz czasów logowań do systemów teleinformatycznych instytucji obowiązanych. Nadanie tego rodzaju uprawnień Generalnemu Inspektorowi uzasadnione jest faktem powszechnego dostępu do szeroko pojętego rynku usług finansowych oferowanego przy pomocy różnego rodzaju urządzeń telekomunikacyjnych. Ponadto, jak wynika z wniosków o udzielenie informacji, kierowanych do Generalnego Inspektora przez prokuratorów tego rodzaju informacje stanowią wartościowy materiał dowodowy, powszechnie wykorzystywany w postępowaniach karnych. W celu zapewnienia prawidłowości przetwarzania tego rodzaju danych przez Generalnego Inspektora, kontrola nad ich uzyskiwaniem będzie, zgodnie z art. 96 ust. 1 sprawowana przez Sąd Okręgowy w Warszawie.

Art. 95 przewiduje powołanie pełnomocnika odpowiedzialnego za nadzór nad zgodnością przetwarzania przez Generalnego Inspektora informacji zawierających dane osobowe. Wprowadzenie, tego rodzaju rozwiązania, zapewniającego właściwą ochronę danych

osobowych podyktowane jest charakterem zadań realizowanych przez Generalnego Inspektora oraz rodzajem informacji przez niego przetwarzanych.

Ze względu na konieczność zapewnienia wysokiego poziomu ochrony informacji, zgodnie z art. 97 ust. 1 wszystkie informacje gromadzone i udostępnianie przez Generalnego Inspektora objęte zostają tajemnicą informacji finansowej, a ich udostępnienie przez Generalnego Inspektora może nastąpić wyłącznie w trybie określonym w ustawie. Zakres podmiotowy organów i osób na, których ciąży obowiązek zachowania tajemnicy informacji finansowej określają przepisy art. 97 ust. 3-5. Dalsze udostępnienie informacji objętych tajemnicą informacji finansowej, przez organy i podmioty, które weszły w jej posiadanie jest dopuszczalne wyłącznie, jeżeli obowiązek taki wynika z odrębnych przepisów regulujących zasady funkcjonowania tych organów lub podmiotów. Objęcie gromadzonych i udostępnianych przez Generalnego Inspektora informacji tajemnicy finansowej nie wyłącza, poza wyjątkami przewidzianymi w ustawie zasad ochrony tych informacji określonych w odrębnych przepisach

Art. 99 uzupełnia regulację art. 94 oraz wprowadza to projektu ustawy zakaz ujawniania informacji, mający swoje źródło w art. 39 ust. 1 Dyrektywy 2015/849. Celem wprowadzenia do projektu, przewidzianego w art. 99 ust. 2 wyjątku jest umożliwienie organom uprawnionym do uzyskania informacji od Generalnego Inspektora koordynacji swoich działań poprzez dopuszczenie wymiany pomiędzy tymi organami, nie samych informacji uzyskanych od Generalnego Inspektora, ale wyłącznie informacji o fakcie takiego uzyskania. Art. 100 ogranicza zakres podmiotów uprawnionych do uzyskania danych osobowych pracowników instytucji obowiązanych oraz organów informacji finansowych bezpośrednio wykonujących określone obowiązki i czynności związane z przeciwdziałaniem praniu pieniędzy oraz finansowaniem terroryzmu. Ograniczenie takie wynika m.in. z zapisów art. 61 Dyrektywy 2015/849. Ponadto, jak wynika z dotychczasowych doświadczeń zarówno instytucji obowiązanych, jak i organów informacji finansowej osoby takie spotkały się z groźbami karalnymi lub działaniami mogącymi wywoływać uzasadnione obawy, co do ich bezpieczeństwa.

Art.101 stanowi podstawę prawną dla Generalnego Inspektora do realizacji jego podstawowego zadania, tj. przekazywania prokuratorom zawiadomień o powzięciu uzasadnionego podejrzenia popełnienia przestępstwa, do przeciwdziałania, któremu właściwy jest Generalny Inspektor, czyli przestępstwa prania pieniędzy, finansowania terroryzmu lub przestępstwa skarbowego polegającego na uszczupleniu lub narażeniu na uszczuplenie należności publicznoprawnej

dużej wartości. Art. 101 ust. 2 reguluje zasady udzielenia przez Generalnego Inspektora tzw. „informacji zwrotnej” instytucjom obowiązany lub jednostkom współpracującym.

Przepisy art. 102 i 103 określają zasady udostępniania przez Generalnego Inspektora informacji uprawnionym organom lub podmiotom. Na podstawie art. 102 ust. 1 wszystkie informacje będące w dyspozycji Generalnego Inspektora są przekazywane sądom i prokuratorom na potrzeby postępowania karnego, niezależnie od charakteru czynu zabronionego jakiego dotyczy prowadzone postępowanie. W celu zapewnienia efektywnego wsparcia prokuratorów prowadzących postępowania w sprawie prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu wszczęte na podstawie zawiadomień o podejrzeniu popełnienia przestępstwa przekazanych przez Generalnego Inspektora, Generalny Inspektor przekazuje na ich wniosek również informacje lub dokumenty, które nie znajdują się w jego dyspozycji i dopiero muszą być pozyskane. Wprawdzie takie informacje lub dokumenty mogą być pozyskane bezpośrednio przez prokuratora, bez pośrednictwa Generalnego Inspektora, jednakże proponowane rozwiązania mają na celu maksymalne odciążenie prokuratora prowadzącego takie postępowanie i stanowią swojego rodzaju wyraz „wzięcia przez Generalnego Inspektora odpowiedzialności” za zasadność przekazanego zawiadomienia o podejrzeniu popełnienia przestępstwa prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu. W art. 103 ust. 1, stanowiącym odpowiednik art. 33 ustawy o p.p.p.f.t. wskazano organy, które w zakresie wyznaczonym ich ustawowymi zadaniami uprawnione są do uzyskania informacji od Generalnego Inspektora. W art. 103 ust. 3 wskazano organy Krajowej Administracji Skarbowej, którym Generalny Inspektor udostępniania posiadane informacje.

Zgodnie z art. 104 ust. 1 Generalny Inspektor w przypadku powzięcia podejrzenia popełnienia przestępstwa, innego niż przestępstwo prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu przekazuje jednemu z organów wskazanych w art. 103 ust. 1 lub 3 powiadomienie w celu podjęcia czynności wynikających z ich ustawowych zadań. Przepis ten stanowi konsekwencję ograniczenia właściwości Generalnego Inspektora do przeciwdziałania dwóm określonym typom przestępstw, czyli. przestępstwu prania pieniędzy oraz przestępstwu finansowania terroryzmu.. Art. 105 określa zakres informacji zwrotnej, którą Generalny Inspektor powinien otrzymać od prokuratorów, którym przekazał zawiadomienia o podejrzeniu popełnienia przestępstwa. Uzyskanie przez Generalnego Inspektora informacji zwrotnej stanowi ważny czynnik pozwalający na zapewnienie odpowiedniej efektywności realizowanych zadań.

Przepisy art. 108 i kolejne wprowadzają do projektu ustawy wymogi dotyczące współpracy pomiędzy jednostkami analityki finansowej określone w Podsekcji III Sekcji 3 Rozdziału VI Dyrektywy 2015/849.

Art. 108 ust. 1 ustanawia ogólną podstawę prawną dla Generalnego Inspektora do dokonywania wymiany informacji ze swoimi zagranicznymi odpowiednikami. Zgodnie z ustępem drugim art. 106 informacje udostępnianie przez Generalnego Inspektora zagranicznym jednostkom analityki finansowej mogą być wykorzystywane, z przewidzianymi w dalszych przepisach wyjątkami wyłącznie do celów realizacji zadań analitycznych realizowanych przez jednostki analityki finansowej. Zasada ta ma swoje źródło w art. 54 Dyrektywy 2015/849. Udostępnienie informacji przez Generalnego Inspektora następuje na wniosek zagranicznej jednostki analityki finansowej lub z jego własnej inicjatywy. Tryb udostępnienia informacji z własnej inicjatywy znajdzie zastosowanie szczególnie w przypadku otrzymania przez Generalnego Inspektora informacji wskazującej na podejrzenie popełnienia przestępstwa prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu dotyczą innego państwa członkowskiego UE.

Zgodnie z art. 53 ust. 2 Dyrektywy 2015/849 Generalny Inspektor powinien być uprawniony do wykorzystania całej gamy swoich ustawowych kompetencji w celu udostępnienia informacji na wniosek jednostki analityki finansowej państwa członkowskiego UE. Wymóg ten znalazł odzwierciedlenie w art. 109 ust 1 oraz art. 109 ust. 3 i 4. Zgodnie z tymi przepisami jednostkom analityki finansowej państw członkowskich Generalny Inspektor udostępnia wszystkie posiadane informacje, pozyskuje informacje w celu ich udostępnienia. Zgodnie z art. 109 ust. 5 udostępnianie informacji na wniosek tych jednostek analityki finansowej nie zostanie zablokowane ze względu na przepisy ustanawiające zasady dostępu informacji ustawowo chronionych z wyjątkiem przepisów o ochronie informacji niejawnych. Podobne zasady udostępniania informacji, pod warunkiem zachowania zasady wzajemności zostały przewidziane do realizacji wniosków skierowanych przez jednostki analityki finansowej będące członkami międzynarodowej organizacji skupiającej jednostki analityki finansowej – Grupy Egmont.

Art. 110 określa wymogi, jakie powinien spełniać wniosek o udostępnienie informacji kierowany do Generalnego Inspektora.

W art. 111 wskazano warunki, pod którymi możliwie jest wykorzystanie informacji udostępnianych lub pozyskiwanych przez Generalnego Inspektora do celów innych niż zadania analityczne jednostek analityki finansowej lub przekazanie tych informacji innym organom oraz przewidziano podstawę prawną do wystosowania przez Generalnego Inspektora żądania

blokady rachunku lub wstrzymania transakcji na wniosek zagranicznej jednostki analityki finansowej.

Art. 112 definiuje przesłanki, konieczne do spełnienia dla wydania przez Generalnego Inspektora decyzji o odmowie udostępniania informacji oraz wprowadza wymóg uzasadnienia takiej decyzji.

W art. 113 zdefiniowano zasady współpracy Generalnego Inspektora informacji z Agencją Unii Europejskiej ds. Współpracy Organów Ścigania (Europol), która może odbywać się zarówno bezpośrednio, jak i za pośrednictwem Jednostki Krajowej Europolu. Art. 113 zawiera podstawę prawną do prowadzenia wymiany informacji z organami państw trzecich, które nie są jednostkami analityki finansowej oraz organizacjami międzynarodowymi zajmującymi się przeciwdziałaniem praniu pieniędzy lub finansowaniu terroryzmu.

Rozdział 10 zawiera regulację dotyczącą szczególnych środków ograniczających, polegających na zamrożeniu wartości majątkowych lub ich nieudostępnianiu, stosowanych w celu przeciwdziałania finansowaniu terroryzmu, zwanych dalej „szczególnymi środkami”.

Szczególne środki mają charakter administracyjny i prewencyjny. Oznacza to, że do ich zastosowania nie jest konieczne wszczęcie postępowania karnego przeciwko danej osobie. Celem stosowania szczególnych środków jest efektywne, zapobieganie terroryzmowi i finansowaniu terroryzmu, poprzez zapobieganie wykorzystywaniu wartości majątkowych przez osoby, spełniające określone w ustawie przesłanki, wyznaczone przez uprawniony organ.

Celem podjętych prac legislacyjnych jest uregulowanie przedmiotowego zagadnienia w sposób, który umożliwi efektywne stosowanie szczególnych środków, zwłaszcza poprzez realizację zobowiązań wynikających z zawartych przez Polskę umów międzynarodowych oraz międzynarodowych standardów w zakresie przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowania terroryzmu. Polska, jako państwo członkowskie Organizacji Narodów Zjednoczonych i Unii Europejskiej, jest zobowiązana do stosowania szczególnych środków, dla których podstawą są rezolucje Rady Bezpieczeństwa ONZ (podjęte na podstawie rozdziału VII Karty Narodów Zjednoczonych) oraz decyzje Rady UE (wydane na podstawie art. 29 Traktatu o Unii Europejskiej, w ślad za którymi przyjmowane są stosowane bezpośrednio w państwach członkowskich rozporządzenia Rady UE, zgodnie z art. 215 Traktatu o Funkcjonowaniu Unii Europejskiej). Ponadto Polska powinna dążyć do pełnego wdrożenia międzynarodowych standardów w tej dziedzinie, w szczególności 6 rekomendacji FATF.

Zakres regulacji dotyczy szczególnych środków, o charakterze finansowym, które polegają na zamrażaniu wartości majątkowych oraz ich nieudostępnianiu, stosowanych w celu przeciwdziałania finansowaniu terroryzmu.

W tym zakresie Rzeczpospolita Polska jest zobowiązana do wdrożenia przepisów, dotyczących stosowania szczególnych środków przeciwko osobom i podmiotom określonym przez Radę Bezpieczeństwa ONZ w:

- 1) Rezolucji 1267(1999) (i następujących po niej rezolucjach), na podstawie której Komitet ds. Sankcji wobec ISIL (Da'esh) i Al-Kaidy prowadzi listę osób i podmiotów mających związki z ISIL (Da'esh) i Al Kaidą - ISIL (Da'esh) & Al-Qaida Sanctions List);
- 2) Rezolucji 1988(2011) (i następujących po niej rezolucjach), na podstawie której Komitet ds. Sankcji wobec Talibów (tzw. Komitet 1988) prowadzi listę osób, grup, przedsięwzięć i podmiotów mających związki z Talibami (1988 Sanctions List);
- 3) Rezolucji 1373(2001) (i następujących po niej rezolucjach), określającej strategię walki z terroryzmem, w szczególności z jego finansowaniem, pozostawiająca państwom identyfikację osób i podmiotów, mogących mieć związki z działalnością terrorystyczną, do których zastosowane powinny być środki ograniczające.

Przywołane powyżej skonsolidowane listy są publikowane na stronach internetowych Rady Bezpieczeństwa Narodów Zjednoczonych.

Powyższy reżim szczególnych środków ustanowionych przez ONZ jest implementowany na poziomie Unii Europejskiej. W obecnie obowiązującym stanie prawnym, w państwach członkowskich Unii Europejskiej szczególne środki szczególne stosuje się na podstawie:

- 1) rozporządzenia 881/2002 wprowadzającego niektóre szczególne środki ograniczające skierowane przeciwko niektórym osobom i podmiotom związanym z ISIL (Daisz) i z organizacjami Al-Kaidy, zawierającego listę osób wskazywanych przez Komitet 1267, implementującego rezolucję Rady Bezpieczeństwa 1267(1999);
- 2) rozporządzenia 753/2011 w sprawie środków ograniczających skierowanych przeciwko niektórym osobom, grupom, przedsiębiorstwom i podmiotom w związku z sytuacją w Afganistanie, zawierającego listę podmiotów powiązanych z Talibami, implementującego Rady Bezpieczeństwa 1988(2011);
- 3) rozporządzenia 2580/2001 w sprawie szczególnych środków restrykcyjnych skierowanych przeciwko niektórym osobom i podmiotom mających na celu zwalczanie

terroryzmu (poprzedzone Wspólnym Stanowiskiem 931/2001), implementującego rezolucję Rady Bezpieczeństwa 1373(2001).

Ponieważ rozporządzenia UE obowiązują w państwach członkowskich bezpośrednio, to obowiązek ich stosowania nie został przywołany w przepisach ustawy.

Rozporządzenia UE implementują reżim szczególnych środków ustanowiony przez ONZ wobec osób i podmiotów mogących mieć związek z działalnością terrorystyczną w ograniczonym zakresie, co powoduje potrzebę uregulowania w przepisach ustawy dwóch kwestii. Po pierwsze, rezolucje ONZ zobowiązują do stosowania szczególnych środków bez zbędnej zwłoki, podczas gdy ich implementacja na szczeblu Unii Europejskiej następuje ze znacznym opóźnieniem. W związku z tym wprowadzono obowiązek stosowania szczególnych środków na zasadach przewidzianych w ustawie wobec osób i podmiotów, umieszczonych na listach, o których mowa w rezolucjach ONZ, jeszcze zanim pojawią się w załącznikach do rozporządzeń unijnych. Jednocześnie w momencie pojawienia się osoby lub podmiotu na liście stanowiącej załącznik do rozporządzenia unijnego, bezpośrednio zastosowanie znajdują przepisy rozporządzenia. Po drugie, podstawa prawna dotychczasowych regulacji unijnych dotyczy wymiaru zewnętrznych działań Unii Europejskiej i przepisy te nie pozwalają na zastosowanie środków w postaci zamrożenia i nieudostępniania wartości majątkowych do podmiotów z UE. Traktat z Lizbony wprowadził przepis art. 75 Traktatu o Funkcjonowaniu Unii Europejskiej, zgodnie z którym Parlament i Rada określają w drodze rozporządzenia ramy środków administracyjnych odnoszących się do przepływu kapitału i płatności, takich jak zamrożenie funduszy należących do osób fizycznych lub prawnych i podmiotów innych niż państwa. Przepis ten zawarty jest w rozdziale dotyczącym obszaru wolności, sprawiedliwości i bezpieczeństwa, a tym samym jego zakres nie odnosi się do stosunków zewnętrznych i może stanowić podstawę do przyjęcia rozwiązań, które pozwolą na stosowanie tego środka do podmiotów podejrzanych o związki z terroryzmem, działających na terytorium Unii (the EU Internals). Dotychczas taki akt prawny nie został jednak przyjęty. W tym zakresie obowiązujący międzynarodowy reżim szczególnych środków wdrażają przepisy ustawy, poprzez umożliwienie wskazania osób lub podmiotów, przeciwko którym stosowane mają być szczególne środki na liście prowadzonej przez Generalnego Inspektora.

Wszystkie listy osób i podmiotów, przeciwko którym należy stosować szczególne środki na podstawie przepisów ustawy publikowane będą w biuletynie informacji publicznej na stronie podmiotowej ministra właściwego do spraw finansów publicznych. Niezależnie od tego, w celu zapewnienia jak najpowszechniejszego dostępu do informacji o obowiązku

stosowania szczególnych środków, przewidziano możliwość wydania przez Generalnego Inspektora stosownego komunikatu w środkach masowego przekazu.

W ustawie wprowadzono definicję zamrożenia wartości majątkowych odpowiadającej w swej treści brzmieniu przewidzianym w rezolucjach ONZ oraz rozporządzeniach UE. W stosunku do obecnego stanu prawnego, w ustawie wprowadzono – zgodnie z przepisami rezolucji ONZ – zakaz udostępniania wartości majątkowych. Definicja nieudostępniania wartości majątkowych została przyjęta w rozporządzeniu 881/2002 i na jej brzmieniu opiera się definicja zaproponowana w niniejszej ustawie. Podkreślić należy, że celem zamrożenia i nieudostępniania wartości majątkowych jest zapobieganie, aby wartości majątkowe zostały wykorzystane jako środek płatniczy lub do osiągnięcia korzyści finansowych lub gospodarczych (np. fundusze, towary, usługi). Zapobieganie konsumpcyjnemu, osobistemu wykorzystaniu wartości majątkowych nie jest pożądane ani zamierzone.

Przepisy rezolucji 1373(2001), dotyczącej stosowania szczególnych środków przeciwko osobom wskazanym na szczeblu krajowym, obligują państwa do identyfikacji osób i podmiotów, mogących mieć związek z działalnością terrorystyczną, do których zastosowane powinny być środki ograniczające.

Procedura i forma prawna wskazywania na szczeblu krajowym osób i podmiotów, przeciwko którym stosuje się szczególne środki ograniczające ulega zmianie w stosunku do obecnie obowiązujących przepisów. Wskazać należy, że obowiązujący w aktualnym stanie prawnym sposób określenia listy osób i podmiotów – rozporządzenie ministra finansów wydawane w porozumieniu z ministrem spraw zagranicznych – nie został dotychczas w praktyce zastosowany. Proponowany nowy tryb tworzenia listy zakłada że wobec osób i podmiotów spełniających określone w ustawie kryteria oraz na podstawie rekomendacji Komitetu, Generalny Inspektor wydaje decyzję o umieszczeniu ich na liście osób i podmiotów, przeciwko którym stosuje się szczególne środki ograniczające. Zastosowanie tej formy prawnej ma na celu m. in. realizację międzynarodowych standardów, dotyczących zapewnienia procedury weryfikacji na wniosek, przez sąd lub inny niezależny organ, rozstrzygnięcia o umieszczeniu osoby lub podmiotu na liście.

Od decyzji Generalnego Inspektora przysługuje zatem odwołanie do ministra właściwego do spraw finansów publicznych oraz skarga do sądu administracyjnego. Do postępowania odwoławczego stosuje się odpowiednio przepisy kodeksu postępowania administracyjnego. Dla zapewnienia skuteczności zastosowania środków ograniczających, niezależnie od wniesienia odwołania, decyzja z mocy ustawy podlega natychmiastowemu wykonaniu.

Zmianie trybu tworzenia listy towarzyszy dookreślenie przesłanek, warunkujących wpisanie osoby lub podmiotu na listę. Aktualne przepisy zakładają jedynie ogólnie określone przesłanki fakultatywnego wydania rozporządzenia, jakimi są: uwzględnienie konieczności wykonania zobowiązań międzynarodowych oraz wzgląd na konieczność zwalczania terroryzmu i przeciwdziałania finansowaniu terroryzmu. W projekcie sprecyzowano natomiast kryteria, które spełniać muszą osoby i podmioty, przeciwko którym stosuje się szczególne środki ograniczające. Kryteria te są implementacją odpowiednich przepisów rezolucji 1373(2001).

Ponadto wydanie decyzji o umieszczeniu osoby lub podmiotu na liście jest dodatkowo poprzedzone oceną międzyinstytucjonalną. Wzmocnione zostały kompetencje Komitetu Bezpieczeństwa Finansowego w tym zakresie. W skład Komitetu wchodzi przedstawiciele instytucji, organów i służb, które zajmują się zwalczaniem terroryzmu i jego finansowania, mogących posiadać informacje na temat osób i podmiotów, które mogą spełniać kryteria określone w art. 118.

Komitetowi zostały więc przyznane kompetencje wydawania rekomendacji w zakresie stosowania szczególnych środków wobec osób i podmiotów. Rekomendacja wydawana będzie również wobec osób i podmiotów, co do których zagraniczne jednostki wystąpią z wnioskiem o stosowanie szczególnych środków jak również wobec osób i podmiotów, co do których wystosowany zostanie wniosek do zagranicznych jednostek o stosowanie szczególnych środków. Przy wymianie ww. wniosków z właściwymi organami innych państw przewidziano udział ministra właściwego do spraw zagranicznych, jako organu odpowiedzialnego za kształtowanie polityki zagranicznej państwa oraz koordynującego zagadnienia związane ze stosowaniem sankcji międzynarodowych.

W zakresie podmiotowym obowiązkiem stosowania szczególnych środków objęto instytucje obowiązane. W zakresie przedmiotowym obowiązkiem objęte zostały wartości majątkowe, bez dotychczasowego wyłączenia rzeczy ruchomych i nieruchomości. Zaznaczyć należy, że celem stosowania szczególnych środków jest przeciwdziałanie terroryzmowi i finansowaniu terroryzmu, a zatem poza zakresem uregulowania znajdują się te rzeczy ruchome i nieruchomości, które służą wyłącznie na osobiste potrzeby osób lub podmiotów i nie mogą być użyte w celu uzyskania przez nich funduszy, towarów lub usług. Ponadto, zgodnie z postanowieniami rezolucji 1373(2001), zamraza się wartości majątkowe nie tylko będące własnością, ale również posiadane, kontrolowane pośrednio oraz bezpośrednio przez osoby i podmioty o których mowa w art. 115 ust. 1, a także korzyści pochodzące z tych wartości

majątkowych oraz wartości majątkowych nie udostępnia się tym osobom i podmiotom bezpośrednio, pośrednio, ani na ich rzecz.

Zgodnie ze standardami międzynarodowymi, szczególne środki stosuje się bez uprzedniego informowania osób i podmiotów, a wszelkie dane związane z zamrożeniem wartości majątkowych lub ich nieudostępnieniem są przekazywane niezwłocznie do Generalnego Inspektora.

Zgodnie ze standardami międzynarodowymi stosowanie szczególnych środków nie jest ograniczone czasowo. Podmiot umieszczony na liście może się na niej znajdować do momentu, do którego będzie spełniał określone przesłanki.

W ustawie przewidziano możliwość usunięcia podmiotu, który został wskazany na liście oraz procedurę obligatoryjnego i fakultatywnego zwolnienia z zamrożenia wartości majątkowych.

Wymienione art. 125 ust. 1 przesłanki determinujące możliwość wnioskowania o użycie zamrożonych wartości majątkowych są implementacją postanowień rezolucji 1452(2002).

Ponieważ przepisy implementujące postanowienia ww. rezolucji na poziomie unijnym nie określają procedury udzielenia lub odmowy udzielenia zgody na użycie zamrożonych wartości majątkowych, przewiduje się, że regulacje art. 125, dotyczące tej formy i procedury stosuje się również do wniosków o udzielenie zgody na użycie zamrożonych wartości majątkowych, złożonych na podstawie przepisów unijnych.

Kary przewidziane za niestosowanie przepisów ustawy, dotyczących szczególnych środków ograniczających art. 146 zostały dostosowane do przepisów regulujących reżim przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu przewidzianych w Dyrektywie 2015/849. Ponieważ zgodnie z przepisami rozporządzeń UE (art. 10 rozporządzenia 881/2002, art. 12 rozporządzenia 753/2011, art. 9 rozporządzenia 2580/2001) państwa członkowskie zostały zobowiązane do ustalenia kar nakładanych w przypadku naruszenia przepisów tych rozporządzeń, stosowanie tych samych kar przewidziano w przypadku uchybienia obowiązkowi wynikającemu z tych rozporządzeń.

Analogicznie do przepisów Unii Europejskiej, wprowadzono klauzulę zwalniającą podmioty dokonujące zamrożenia lub nieudostępniające wartości majątkowych z odpowiedzialności, jeżeli działały one w dobrej wierze oraz wyłączono odpowiedzialność podmiotów udostępniających wartości majątkowe jeżeli nie wiedziały i nie miały uzasadnionego powodu, by przypuszczać, że ich działania mogą naruszyć zakaz udostępniania wartości majątkowych.

Przepisy Rozdziału 11 projektu regulują zasady kontroli przestrzegania przez instytucje obowiązane przepisów o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu. Obowiązek zapewnienia przez państwa członkowskie mechanizmów niezbędnych do skutecznego monitorowania i podejmowania środków niezbędnych do przestrzegania przepisów o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu wynika z art. 48 ust. 1 Dyrektywy 2015/849.

Zgodnie z art. 128 ust. 1 Generalnemu Inspektorowi przysługuje prawo do kontroli wypełniania obowiązków z zakresu przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu w stosunku do wszystkich kategorii instytucji obowiązanych. W art. 128 ust. 2 wskazano Prezesa NBP, Komisję Nadzoru Finansowego, Krajową Spółdzielczą Kasę Oszczędnościowo-Kredytową, prezesów sądów apelacyjnych, wojewodów oraz starostów, naczelników urzędów celno-skarbowych, jako podmioty uprawnione do sprawowania kontroli przestrzegania przepisów o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu w stosunku do określonych kategorii instytucji obowiązanych, podlegających ich nadzorowi lub kontroli na podstawie odrębnych przepisów.

Zgodnie z art. 130 ust. 1 Generalnemu Inspektorowi przyznano uprawnienie do koordynacji kontroli przestrzegania przepisów o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu przeprowadzanej przez inne podmioty. Celem przyznania tego uprawnienie Generalnemu Inspektorowi jest zwiększenie efektywności systemu kontroli przestrzegania przepisów z zakresu przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu, a także wyeliminowanie niepożądanych sytuacji wielokrotnego kontrolowania przestrzegania przepisów przez te same instytucje obowiązane. W art. 130 ust. 2 wskazano niektóre z koordynacyjnych uprawnień Generalnego Inspektora, w tym uprawnienie do wskazywania obszarów i sektorów podlegających kontroli z uwagi na podwyższone ryzyko prania pieniędzy oraz finansowania terroryzmu, czy ustalania terminów przeprowadzania kontroli.

Zgodnie z art. 129 ust. 1, co do zasady kontrole przestrzegania przepisów o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu przeprowadzane są na podstawie rocznych planów kontroli, przy opracowywanych przy uwzględnieniu podejścia opartego na analizie ryzyka (art. 129 ust. 2). Wymóg stosowania do kontroli przestrzegania przepisów o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu podejścia opartego na analizie ryzyka wynika z art. 48 ust. 6 Dyrektywy 2015/849. Na podstawie art. 129 ust. 3 i 4 Generalny Inspektor uprawniony jest do przeprowadzenia kontroli doraźnej lub zlecenia przeprowadzenia takiej kontroli.

Art. 131 konkretyzuje osoby uprawnione do wykonywania czynności kontrolnych oraz określa zakres przedmiotowy upoważnienia do przeprowadzenia kontroli.

W art. 133 określono miejsca, w których mogą być przeprowadzane czynności kontrolne, dopuszczając przeprowadzenia tych czynności również w komórce organizacyjnej, o której mowa w art. 7 ust. 2 (art. 133 ust. 4).

W art. 135 ust. 1 określono uprawnienia kontrolerów konieczne do skutecznej realizacji kontroli przestrzegania przepisów o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu, w tym m.in. uprawnienie do żądania od kontrolowanej instytucji obowiązanej przekazania w wyznaczonym terminie wszelkich dokumentów i materiałów niezbędnych do przeprowadzenia kontroli, uprawnienie do wstępu do obiektów i pomieszczeń kontrolowanej instytucji obowiązanej, w obecności kontrolowanego, uprawnienie do żądania umożliwienia sporządzania kopii, szkiców, filmowania i fotografowania oraz dokonywania nagrań dźwiękowych. Obowiązkiem instytucji obowiązanych jest zapewnienie kontrolerowi warunków i środków niezbędnych do sprawnego przeprowadzenia kontroli.

W art. 139 określono zasady sporządzania protokołu kontroli. Zgodnie z ust. 1 z przeprowadzonej kontroli sporządza się protokół kontroli, którego zakres przedmiotowy został określony w ust. 2. Kontrolowana instytucja obowiązana uprawniona jest, zgodnie z art. 139 ust. 10 do zgłoszenia umotywowanych zastrzeżeń do ustaleń zawartych w protokole.

Na podstawie art. 140 ust. 1 po przeprowadzonej kontroli kontroler sporządza wystąpienia pokontrolne, które przekazywane jest instytucji obowiązanej. Zakres przedmiotowy wystąpienia pokontrolnego zawarto w art. 140 ust. 3. Instytucja obowiązana, zgodnie z art. 140 ust. 4 informuje Generalnego Inspektora o sposobie realizacji zaleceń pokontrolnych, może także, na podstawie art. 140 ust. 5 zwrócić się do Generalnego Inspektora o zmianę terminu do ich wykonania.

Zgodnie z art. 141 Generalny Inspektor może w każdym czasie odstąpić od dalszego przeprowadzania czynności kontrolnych, informując na piśmie kontrolowaną instytucję obowiązaną.

Zgodnie z art. 144, w zakresie nieuregulowanym w przepisach rozdziału 11 do kontroli przestrzegania przepisów o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu stosuje się przepisy rozdziału 5 ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej..

Przepisy Rozdziału 12 wprowadzają do projektu ustawy przepisy Dyrektywy 2015/849 dotyczące kar lub innych środków nakładanych na instytucje obowiązane za naruszenie przepisów o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu. W stosunku do obecnie obowiązujących przepisów zmiany odstawowe zmiany to: rozszerzenie katalogu kar administracyjnych, rozszerzenie katalogu rodzajów naruszeń przepisów o przeciwdziałaniu praniu oraz finansowaniu terroryzmu, za które może nałożona zostać kara administracyjna, uszczegółowienie przesłanek mających wpływ na rodzaj oraz wysokość sankcji, wprowadzenie możliwości odstąpienia od nałożenia kary administracyjnej w określonych przypadkach, wprowadzenie możliwości nałożenia kary pieniężnej na osoby sprawujące funkcje zarządcze w instytucjach obowiązanych, określenie zasad upowszechniania informacji o nałożonych sankcjach, przyznanie kompetencji do wydawania decyzji o nałożeniu kar administracyjnych w I instancji organom uprawnionym do prowadzenie kontroli przestrzegania przepisów o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu.

Zgodnie z zaleceniem wynikającym z art. 58 ust. 1 Dyrektywy 2015/849 kary lub inne środki stosowane wobec instytucji obowiązanych za naruszenie przepisów o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy lub finansowaniu terroryzmu muszą być skuteczne, proporcjonalne i odstraszające. W ocenie projektodawcy, w celu spełnienia ww. wymogów Dyrektywy 2015/849 konieczne jest ukształtowanie odpowiedzialności instytucji obowiązanych na zasadach odpowiedzialności administracyjnej, która w przeciwieństwie do zindywidualizowanej odpowiedzialności karnej pozwoli na skierowanie odpowiedzialności na instytucję obowiązaną, a nie na jej poszczególnych pracowników lub inne osoby fizyczne, którym można przypisać odpowiedzialność za działania lub czynności podejmowane przez instytucje obowiązaną. Wydaje się, że tego rodzaju ukształtowanie odpowiedzialności oprócz korzyści związanych z szybkością stosowania sankcji administracyjnych i uproszczonym trybem ich nakładania pozwoli na nadanie przepisom o odpowiedzialności instytucji obowiązanych, wymaganego przez Dyrektywę 2015/8489 waloru skuteczności oraz w znacznie wyższym stopniu zniechęci instytucje obowiązane od dopuszczania się naruszeń przepisów o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu, niż kształtowanie odpowiedzialności za tego rodzaju naruszenia na zasadach odpowiedzialności karnej.

Zdefiniowanie naruszeń przepisów o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu, jako deliktów administracyjnych i ukształtowanie odpowiedzialności za ich popełnienie na zasadzie mającej obiektywny charakter odpowiedzialności administracyjnej, w ocenie projektodawcy uniemożliwia wprowadzenie w art. 145 oraz art. 146 określających,

podlegające sankcjonowaniu naruszenia przepisów odpowiednio Dyrektywy 2015/849 oraz Rozporządzenia 2015/847, przesłanek wskazanych w art. 59 ust. 1 Dyrektywy 2015/849, kwalifikujących naruszenia przepisów, jako „poważne”, „powtarzające się” lub „systematyczne”. Tego rodzaju odejście od treści art. 59 ust. 1 Dyrektywy 2015/849 zakładającego wstępną kwalifikację naruszeń przepisów krajowych transponujących Dyrektywę 2015/849 przez pryzmat ww. przesłanek jest dopuszczalne w świetle art. 5 pozwalającego państwom członkowskim na przyjęcie bardziej rygorystycznych przepisów w zakresie regulowanym Dyrektywą 2015/849.

Określony w art. 148 ust. 1 katalog kar administracyjnych, dostosowany do wymogów wynikających z art. 59 Dyrektywy 2015/849 obejmuje publikację informacji w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie podmiotowej urzędu obsługującego ministra właściwego do spraw finansów publicznych informacji o instytucji obowiązanej oraz zakresie naruszenia przepisów ustawy przez tę instytucję, nakaz zaprzestania podejmowania przez instytucję obowiązaną określonych czynności, zakaz wykonywania działalności regulowanej do lat trzech oraz wykreślenie z rejestru działalności regulowanej, zakaz pełnienia obowiązków na stanowisku kierowniczym osoby odpowiedzialnej za naruszenie przez instytucję obowiązaną przepisów ustawy, przez okres nie dłuższy niż rok oraz karę pieniężną.

Naruszenia przepisów ustawy, za które nałożona może zostać kara administracyjna określono w art. 145. Sformułowany w tym przepisie zakres naruszeń przepisów ustawy podlegających sankcjonowaniu odwołuje się do przepisów transponujących do projektu ustawy wymogi wynikające z przepisów wskazanych w art. 59 ust. 1 lit. a-b Dyrektywy 2015/849.

W związku z wynikającym z art. 17 ust. 1 Rozporządzenia 2015/847 wymogiem zapewnienia, aby naruszenia przepisów tego rozporządzenia podlegały karom i środkom o charakterze skutecznym, proporcjonalnym i odstrasającym oraz spójnym z karami określonymi w rozdziale VI sekcji 4 Dyrektywy 2015/849 w art. 146 określono podlegające sankcjonowaniu naruszenia przepisów Rozporządzenia 2015/847.

W art. 148 ust. 2 i 3 określono wartość kar pieniężnych, które mogą być zastosowane. Wartości wskazane w tych przepisach wynikają z wymogów określonych w art. 59 ust. 2 lit. e oraz art. 59 ust. 3 Dyrektywy 2015/849.

W art. 148 ust. 4 zawarto przesłanki, którymi powinien kierować się organ nakładający sankcję, przy ustalaniu rodzaju oraz wysokości wysokości kary.

Przewidziano, również, w art. 148 ust. 5 możliwość odstąpienia od nałożenia kary administracyjnej w szczególnie uzasadnionych przypadkach. Do odstąpienia stosuje się odpowiednio art.189f ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego.

W art. 149 ust. 1 określono organy uprawnione do nakładania kar administracyjnych. Z praktyki stosowania obecnie obowiązujących przepisów o karach pieniężnych, do nakładania których wyłącznie uprawniony jest Generalny Inspektor wynika, że przyznanie tych uprawnień wyłącznie Generalnemu Inspektorowi jest nieefektywne, a ponadto negatywnie wpływa na możliwości Generalnego Inspektora w zakresie prowadzenia postępowań kontrolnych. Projekt przewiduje przyznanie uprawnienia do wydawania decyzji w sprawie nałożenia kary administracyjnej również Prezesowi NBP, Komisji Nadzoru Finansowego oraz naczelnikom urzędów celno-skarbowego w odniesieniu do naruszeń przepisów o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu stwierdzonych w toku kontroli prowadzonych przez te podmioty. Odwołanie od decyzji w sprawie nałożenia kary pieniężnej wydanej przez te podmioty przysługiwać będzie do Generalnego Inspektora. Organem odwoławczym od decyzji wydanych w I instancji przez Generalnego Inspektora jest minister właściwy ds. finansów publicznych (art. 149 ust. 2). Zgodnie z art. 149 ust. 3 do postępowania w sprawie nałożenia kary administracyjnej zastosowanie znajdują przepisy Kodeksu postępowania administracyjnego.

W art. 150 przewidziano, wynikającą z art. 60 ust. 1-3 Dyrektywy 2015/8489 procedurę upubliczniania informacji o nałożonych sankcjach. Na podstawie art. 60 ust. 3 zd. ostatnie Dyrektywy 2015/849 przyjęto okres jednego roku, jako czas w jakim dane osobowe zawarte w publikacji o nałożonej karze administracyjnej będą upubliczniane na stronie internetowej Generalnego Inspektora. W art. 150 ust. 3 określono przesłanki przy spełnieniu, których dopuszczalne jest ograniczenie obowiązków publikacji informacji o nałożonej karze administracyjnej.

Art. 150 implementuje do projektu ustawy wymogi wynikające z art. 58 ust. 3 Dyrektywy 2015/849 i dopuszcza możliwość nałożenia w stosowanych przypadkach kary pieniężnej na osoby pełniące funkcje zarządcze w instytucjach obowiązanych. Art. 151 sankcjonuje naruszenie obowiązku przekazania informacji do Centralnego Rejestru Beneficjentów Rzeczywistych przez podmioty do tego zobowiązane.

Rozdział 13 zawiera przepisy karne. Podobnie, jak przepisy rozdziału o karach administracyjnych mają na celu zapewnienie skutecznego wykonywania przez instytucje obowiązane obowiązków z zakresu przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowania

terroryzmu. Ze względu na fakt rozszerzenia katalogu kar administracyjnych oraz znaczącego zwiększenia stopnia ich dolegliwości, zdecydowano się na ograniczenie przepisów karnych ustawy przede wszystkim do zachowań, które mogą być kwalifikowane, jako związane z ukrywaniem przestępnego pochodzenia środków lub zmierzające do finansowania terroryzmu, a więc do czynów odznaczających się szczególną szkodliwością. Za czyny takie art. 154 ust. 1 uznaje niedopełnienie obowiązków związanych z przekazaniem Generalnemu Inspektorowi zawiadomienia o okolicznościach które mogą wskazywać na podejrzenie popełnienia przestępstwa prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu lub zawiadomienia o powzięcia uzasadnionego podejrzenia, że określona transakcja lub wartości majątkowe będące przedmiotem tej transakcji mogą mieć związek z praniem pieniędzy lub finansowaniem terroryzmu.

Zgodnie z art. 154 ust. 2 sankcji karnej podlegać będzie również zachowanie polegające na ujawnieniu osobom nieuprawnionym, posiadaczom rachunku lub osobom których transakcja dotyczy, informacji zgromadzone zgodnie z upoważnieniem ustawy lub wykorzystaniu tej informacji w sposób niezgodny z przepisami ustawy. W ocenie projektodawcy zachowania takie, jako potencjalnie mogące skutkować uniemożliwieniem wykonania zadań przez Generalnego Inspektora lub organy ścigania również odznaczają się znaczącym stopniem szkodliwości, uzasadniającym ich objęcie sankcjonowaniem na gruncie karnym.

W art. 155 określony czyn polegający na udaremnianiu lub utrudnianiu przeprowadzenia czynności kontrolnych. Celem regulacji jest zapewnienie prawidłowości postępowań kontrolnych prowadzonych wobec instytucji obowiązanych.

W Rozdziale 14 określono zmiany w przepisach innych ustaw. Proponowane przepisy stanowią konsekwencję rozwiązań zawartych w projekcie ustawy.

Zmiany wprowadzone do ustawy dnia 9 czerwca 2011 r. *Prawo geologiczne i górnicze* wynikają z faktu, że Generalny Inspektor nie dysponuje możliwościami prawnymi, ani faktycznymi pozwalającymi na ocenę czy, podmiot znajduje się pod kontrolą korporacyjną państwa trzeciego, podmiotu lub obywatela państwa trzeciego, a w przypadku znajdowania się pod taką kontrolą, czy kontrola ta może zagrażać bezpieczeństwu państwa. W związku z powyższym, pozbawiono Generalnego Inspektora kompetencji do wydawania postanowienia w postępowaniu kwalifikacyjnego, o którym mowa w art. 49a ust. 10 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. *Prawo geologiczne i górnicze*.

Zmiany wprowadzone w przepisach ustawy z dnia 9 listopada 2009 r. *o grach hazardowych* umożliwiają Generalnemu Inspektorowi przekazanie informacji ministrowi właściwemu ds. finansów publicznych w związku z postępowaniem o udzielenia koncesji lub zezwolenia na prowadzenie określonych gier hazardowych. Powszechnie przyjmuje się, że z działalnością podmiotów świadczących usługi hazardowe związane jest wysokie ryzyko prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu, w związku z czym zasadnym jest, aby organ reglamentujący działalność w tym zakresie dysponował możliwością analizy informacji związanych z przeciwdziałaniem praniu pieniędzy oraz finansowania terroryzmu na etapie podejmowania decyzji w sprawie udzielenia koncesji lub zezwolenia na prowadzenia działalności w zakresie gier hazardowych.

Zmiany wprowadzone do ustawy z dnia 16 listopada 2016 r. *o Krajowej Administracji Skarbowej* obejmujące rozszerzenie zakresu przestępstw, których rozpoznawanie, wykrywanie i zwalczanie należy do zadań organów Krajowej Administracji Skarbowej mają na celu zwiększenie ekonomiki działania organów Krajowej Administracji Skarbowej poprzez umożliwienie objęcia tym samym postępowaniem zarówno tzw. „czynu bazowego” oraz przestępstwa prania pieniędzy oraz wyeliminowanie konieczności wyłączenia czynu, określonego w art. 299 Kodeksu karnego do odrębnego postępowania. Uchylenie art. 2 ust. 1 pkt 11 ustawy z dnia 16 listopada 2016 r. *o Krajowej Administracji Skarbowej* jest konsekwencją zmiany ulokowania Generalnego Inspektora w strukturze organów administracji rządowej.

Zmiany wprowadzane do ustawy z dnia 9 marca 2017 r. *o wymianie informacji podatkowych z innymi państwami* (Dz. U. z 2017 r., poz. 648) związane są z implementacją do krajowego porządku prawnego wymogu wynikające z przepisów Dyrektywy Rady (UE) 2016/2258 z dnia 6 grudnia 2016 r. *zmieniającej dyrektywę 2011/16/UE w odniesieniu do dostępu organów podatkowych do informacji dotyczących przeciwdziałania praniu pieniędzy*. Celem regulacji jest zapewnienie Szefowi Krajowej Administracji Skarbowej, jako organowi właściwemu w sprawach wymiany informacji podatkowych z innymi państwami bezpośredniego dostępu do informacji zgromadzonych przez instytucje obowiązane w związku ze stosowaniem przez nie środków bezpieczeństwa finansowego.

Ponadto zmianie ulega art. 43 ust. 2 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. *o ochronie danych osobowych* poprzez ograniczenie uprawnień Generalnego Inspektora Ochrony Danych Osobowych, w zakresie art. 12 pkt 2 i art. 14 pkt 1 i 3-5 oraz art. 15-18.

W Rozdziale 15 przewidziano przepisy przejściowe regulujące zasady stosowania przepisów ustawy o p.p.p.f.t do postępowań wszczętych przed dniem wejścia w życie ustawy. Przyjęto założenie, że do czasu wydania nowych przepisów wykonawczych, akty wykonawcze wydane na podstawie przepisów ustawy o p.p.p.f.t. zostaną zachowane w mocy. Rozwiązanie takie podyktowane jest koniecznością wdrożenia właściwych rozwiązań informatycznych. Przewidziano, że ustawa, poza przepisami dotyczącymi gromadzenia informacji o beneficjentach rzeczywistych wejdzie w życie w terminie 3 miesięcy do dnia ogłoszenia.